

3. Economics

Course Content

Part A. Quantitative Techniques in Economics	33 Teaching Hours
Unit 1. Basic Statistics used in Economics	
1. Introduction of Statistic - Definition, importance and limitations	
2. Collection and organization of data <ul style="list-style-type: none"> • Primary and secondary data • Methods of primary data collection • Concept of census and sampling • Methods of sampling • Reliability of secondary data	
3. Organization and Presentation of data <ul style="list-style-type: none"> • Organization of data • Presentation: tables, diagrams (Bar, Pie), graphs, (Line, Frequency, Histograms and Ogives)	
4. Condensation of data <ul style="list-style-type: none"> • Measures of central tendency: Mean (AM, GM, HM), Median, Mode • Partition values: Quartiles, Deciles and Percentiles • Dispersion; Range, Mean Deviation, Quartile Deviation and Standard Deviation	
Unit 2. Mathematics used in Economics	15 Teaching Hours
1. Law of indices, logarithms and its rules and uses	
2. Solution of equations (one, two and three variables) and its application in economics	
3. Equation of a straight line	
Unit 3. Quantitative Analysis in Economics	2 Teaching Hours
1. Need for quantitative analysis in economics	
2. Use of statistics and mathematics in economics	
Part B: Basic Concept of Economics	
Unit 4: Nature of Economics	10 Teaching Hours
1. Definition of economics - Adam Smith, A. Marshall and L. Robbins	
2. Subject matter of economics	
3. Concept of positive and normative economics	
4. Concept of micro and macro economics	
Unit 5: Basic Economic Issues	7 Teaching Hours
1. Scarcity and choice	
2. Allocation of resources	
3. Concept of production possibility curve (PPC)	
Unit 6: National Income Accounting	10 Teaching Hours
1. Concept of Gross Domestic Product (GDP), Gross National Product (GNP), National Income (NI), Net National Product (NNP), Personal Income (PI) and Disposable Income (DI)	
2. Measurement of National Income - Product, Income and Expenditure Methods	
3. Difficulties in measuring National Income	
Unit 7: Meaning and Indicators of Economic Development	8 Teaching Hours
1. Concept of economic development	
2. Characteristics of developing countries	
3. Indicators of economic development	
Part C: Nepalese Economy	
Unit 8: Natural Resources of Nepal	10 Teaching Hours
1. Water Resource <ul style="list-style-type: none"> • Importance • Potential • Current situation	
2. Forest Resource <ul style="list-style-type: none"> • Importance • Causes and consequences of deforestation	
3. Mineral Resource <ul style="list-style-type: none"> • Importance • Problems	
4. Environment and natural resource management for sustainable development	
5. Problems of natural resource management	
Unit 9: Human Resource	8 Teaching Hours
1. Role of human resource	

2. Current population situation-
 • Size • Growth
 • Distribution • Composition
3. Concept of Human Development Indicators (HDI)
4. Causes and consequences of high population growth and remedial measures
- Unit 10: Agriculture 7 Teaching Hours
1. Characteristics, importance and problems
 2. Sources of agricultural finance
 3. Nature and problems of agricultural marketing
- Unit 11: Poverty 10 Teaching Hours
1. Concept of poverty
 2. Characteristics of the poor
 3. Causes of poverty
 4. Measures of poverty reduction
- Unit 12: Industry 10 Teaching Hours
1. Importance and problems of cottage, small, medium and large scale industries
 2. Tourism industry
 • Importance • Prospects
 • Problems and remedial measures
 3. Current status of public enterprises
- Unit 13: Transportation and Communication 5 Teaching Hours
1. Role of transportation and communication in economic development
 2. Means of transportation and communication
- Unit 14: Foreign Trade 4 Teaching Hours
1. Growth, composition and direction
 2. Problems
- Unit 15: Government Finance 4 Teaching Hours
1. Classification of government expenditure
 2. Sources of government revenue
- Unit 16: Development Planning 7 Teaching Hours
1. Concept of planning
 2. Objectives, priorities, policies of current plan
 3. Process of plan formulation

MODEL QUESTION

[HSEB Examination 2071 (2014)]

Time: 3 hrs.

Full Marks:- 100

Pass Marks:- 35

सबै प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् । Attempt all questions.

समूह 'क' Group 'A'

१. तथ्याङ्कशास्त्र भनेको के हो ? प्राथमिक तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने विधिहरूबारे बयान गर्नुहोस् । ४+६

What is statistics? Describe various methods of primary data collections.

[From Unit 1(a)]

२. (क) तलका तथ्याङ्कबाट वृत्तचित्र बनाउनुहोस् । ५

Draw a pie-diagram from the following data.

[From Unit 1(c)]

शीर्षक (Heading)	खाना (Food)	शिक्षा (Education)	स्वास्थ्य (Health)	लत्ता कपडा (Clothing)	विविध (Miscellaneous)
खर्च (Expenditure (in thousands)	40	50	60	30	20

(ख) तलका तथ्याङ्कबाट स्तरीय विचलन पत्ता लगाउनुहोस् । ५

Find the standard deviation from the following data.

[From Unit 1(d)]

अङ्क (Marks)	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50
आवृत्ति (Frequency)	6	8	10	8	4

३. कुनै दुई प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् (Answer any two questions) २×५=१०
- (i) हल गर्नुहोस् (Solve):
 $4x - 3y = 6$
 $7x + 3y = 27$ [From Unit 2(b)]
- (ii) यदि $a^x = b$, $b^y = c$ and $c^z = a$ भए, प्रमाणित गर्नुहोस् :
 $xyz = 1$
 If $a^x = b$, $b^y = c$ and $c^z = a$, prove that: $xyz = 1$ [From Unit 2(b)]
- (iii) बिन्दु (3, -4) बाट भएर जाने र अक्षहरूमा बराबर तर विपरित चिह्नका खण्डहरू बनाउने सरल रेखाको समीकरण पत्ता लगाउनुहोस् ।
 Find the equation of straight line which passes through the point (3, -4) and has intercepts on the axes equal in magnitude but opposite in sign. [From Unit 2(c)]

समूह 'ख' Group 'B'

४. सूक्ष्म अर्थशास्त्र र बृहत् अर्थशास्त्रमा के फरक छ ? सूक्ष्म अर्थशास्त्रको महत्त्वबारे व्याख्या गर्नुहोस् । ५+५
 Distinguish between microeconomics and macroeconomics. Explain the importance of microeconomics. [From Unit 4]
५. कुनै दुई प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् । २×५=१०
 Answer any two questions.

- (i) दुर्लभता र छनौटको अवधारणाबारे बयान गर्नुहोस् ।
 Explain the concept of scarcity and choice. [From Unit 5]
- (ii) विकासोन्मुख देशका विशेषताहरू लेख्नुहोस् ।
 Write down the characteristics of developing countries. [From Unit 7]
- (iii) राष्ट्रिय आयको गणना गर्दा आइपनें समस्याहरूबारे वर्णन गर्नुहोस् ।
 Describe the difficulties of measurement of national income. [From Unit 15]

समूह 'ग' Group 'C'

६. कुनै छ प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् । Answer any six questions. ६×५=३०
- (i) वन विनासका परिणामहरूबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
 Explain the consequences of deforestation of Nepal. [From Unit 8]
- (ii) नेपालमा जनसङ्ख्या वृद्धिका कारणहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
 Describe the causes of population growth in Nepal. [From Unit 9]
- (iii) नेपालको कृषि बजारका विशेषताहरूबारे बयान गर्नुहोस् ।
 Describe the features of agriculture market in Nepal. [From Unit 10]
- (iv) नेपालको आर्थिक विकासमा यातायातको भूमिकाका बारेमा बयान गर्नुहोस् ।
 Describe the role of transportation in economic development of Nepal. [From Unit 13]
- (v) नेपालको वैदेशिक व्यापारका संरचनाको बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।
 Describe the composition of Foreign Trade of Nepal. [From Unit 14]
- (vi) नेपालमा सरकारी खर्च वर्गीकरण कसरी गरिएको छ ? व्याख्या गर्नुहोस् ।
 Explain how government expenditure is classified in Nepal. [From Unit 15]
- (vii) नेपालमा गरिबीका कारणहरूबारे चर्चा गर्नुहोस् ।
 Discuss the causes of poverty in Nepal. [From Unit 11]
- (viii) नेपालमा योजना तर्जुमा कसरी गरिन्छ ? बयान गर्नुहोस् ।
 How is plan formulated in Nepal? Describe. [From Unit 16]
७. नेपालमा जलविद्युतको सम्भाव्यता र महत्त्वका बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् । १०
 Explain the potentiality and importance of hydroelectricity in Nepal. [From Unit 8]
 अथवा (Or)

नेपालमा पर्यटन उद्योगको सम्भावना र समस्याहरूका बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।
 Explain the prospects and problems of tourism industry in Nepal. [From Unit 12]

८. सवै प्रश्नको छोटकरीमा उत्तर दिनुहोस् । ५×२=१०

Write short answer of all questions.

(i) नेपालमा खनिज सम्पदाको विकासमा देखा परेका कुनै चारओटा समस्याहरू लेख्नुहोस् ।

Mention any four problems of mineral resource development in Nepal.

[From Unit 8]

(ii) गरिबका चारओटा विशेषताहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।

Mention four characteristics of poor.

[From Unit 11]

(iii) नेपालमा सरकारी आम्दानीका प्रमुख स्रोतहरू के के हुन् ?

What are the main sources of public revenue in Nepal?

[From Unit 15]

(iv) प्राकृतिक स्रोत व्यवस्थापन भनेको के हो ?

What is natural resource management?

[From Unit 8]

(v) नेपालमा कृषि वित्तका प्रमुख स्रोतहरू लेख्नुहोस् ।

Mention the sources of agricultural finance in Nepal.

[From Unit 10]

Exam Questions

Part A : Quantitative Techniques in Economics

Unit 1: Basic Statistics used in Economics

(a) Introduction to Statistics

- तथ्याङ्कशास्त्रको परिभाषा दिनुहोस् । यसको क्षेत्र र सिमाको छलफल गर्नुहोस् । २+४+४
(Define statistics. Discuss its scope and limitations.) [Q.N. 1, 2056]
- तथ्याङ्कशास्त्रको परिभाषा दिनुहोस् । यसका महत्त्व र सीमाहरू केके हुन् ? ४+६
(Define statistics. What are its importance and limitations ?) [Q.N. 1(Or), 2060]
- तथ्याङ्कशास्त्रको परिभाषा दिनुहोस् । अर्थशास्त्रमा तथ्याङ्कशास्त्रको महत्त्वबारे छलफल गर्नुहोस् । ३+७
(Define statistics. Discuss the importance of statistics in economics.) [Q.N. 1, 2062]
- तथ्याङ्कशास्त्रको एकवचन र बहुवचन परिभाषाबारे व्याख्या गर्नुहोस् । १०
Explain the singular and plural definitions of statistics. [Q.N. 1(or), 2063]
- तथ्याङ्कशास्त्र भनेको के हो ? अर्थशास्त्रमा तथ्याङ्कशास्त्रको महत्त्वको बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् । ५+५
(What is Statistics ? Explain the importance of statistics in Economics.) [Q.N. 1, 2065]
- तथ्याङ्कशास्त्र भनेको के हो ? अर्थशास्त्रमा यसको के महत्त्व छ ? ४+६=१०
What is Statistics? What is its importance in Economics? [Q.N. 1, 2066]
- तथ्याङ्कशास्त्रको परिभाषा दिनुहोस् । तथ्याङ्कशास्त्रका सीमाहरूको व्याख्या गर्नुहोस् । Define statistics. Explain the limitations of statistics. 4+6 [Q.N.1,2068]
- अर्थशास्त्रमा तथ्याङ्कशास्त्रको प्रयोगबारे वर्णन गर्नुहोस् । Describe the use of statistics in economics. [Q.N.1(Or),2068]
- तथ्याङ्कशास्त्र भनेको के हो ? यसका महत्त्व र सीमाहरूको वर्णन गर्नुहोस् । २+४+४
What do you mean by statistics? Describe the importance and limitations of statistics. [Q.N. 1, 2070 'D']
- तथ्याङ्कशास्त्रको परिभाषा दिनुहोस् । यसको महत्त्व र सीमाहरूको व्याख्या गर्नुहोस् । ३+७=१०
Define statistics. Explain its importance and limitations. [Q.N. 1, Supp. 2070]
- तथ्याङ्कशास्त्र भनेको के हो ? प्राथमिक तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने विधिहरूबारे बयान गर्नुहोस् । ४+६
What is statistics? Describe various methods of primary data collections. [Q.N. 1, 2071 'C']

१२. तथ्याङ्कशास्त्रको परिभाषा दिनुहोस् । तथ्याङ्कशास्त्रका प्रयोगका बारेमा वर्णन गर्नुहोस् । ४+४+२

Define statistics. Explain the uses of statistics.

[Q.N. 1, 2071 'D']

(b) Collection and Organization of Data

१. प्राथमिक तथ्याङ्क र द्वितीयक तथ्याङ्कमा भिन्नता देखाउनुहोस् । द्वितीयक तथ्याङ्कका स्रोतहरू के के हुन् ? ४+६

(Distinguish between primary and secondary data. What are the sources of secondary data?) [Q.N. 1, 2057]

२. प्राथमिक तथ्याङ्क र द्वितीयक तथ्याङ्कमा भिन्नता देखाउनुहोस् । प्राथमिक तथ्याङ्क संकलन गर्ने विधिहरू के के हुन् ? ४६

(Distinguish between primary and secondary data. What are the methods of collecting primary data?) [Q.N. 1, 2058]

३. तथ्याङ्क सङ्कलन किन गरिन्छ ? प्राथमिक तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने विविध तरिकाहरूको वर्णन गर्नुहोस् । ४+६

(Describe the need for data collection. Also, explain the various methods of collecting primary data.) [Q.N. 1, 2059]

४. तथ्याङ्क सङ्कलनका विविध तरिकाहरू केके हुन् ? द्वितीय तथ्याङ्क प्रयोग गर्दा अपनाउनुपर्ने सतर्कताहरूको बारे चर्चा गर्नुहोस् । ६+४

(What are the methods of data collection? Discuss the precautions to be taken while using secondary data.) [Q.N. 1, 2060]

५. द्वितीयक तथ्याङ्कको परिभाषा दिनुहोस् । यसका स्रोतहरूबारे वर्णन गर्नुहोस् । ५+५

(Define secondary data. Describe about its sources.) [Q.N. 1, 2061]

६. प्राथमिक र द्वितीयक तथ्याङ्कबीचको भिन्नता प्रस्ट्याउनुहोस् । १०

(Distinguish between primary and secondary data.) [Q.N. 1(Or), 2062]

७. प्राथमिक तथ्याङ्क भनेका के-के हुन् ? प्राथमिक तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने विभिन्न तरिकाहरूबारे छलफल गर्नुहोस् । १०

(What are primary data? Discuss various methods of collecting primary data.) [Q.N. 1(or), 2064]

८. प्राथमिक र सहायक तथ्याङ्कको परिभाषा दिनुहोस् । सहायक तथ्याङ्कको विश्वसनीयताबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।

(Define primary and secondary data. Explain the reliability of secondary data.) [Q.N. 1(or), 2065]

९. द्वितीयक तथ्याङ्कको परिभाषा दिनुहोस् । द्वितीयक तथ्याङ्कका स्रोत र विश्वसनीयताको चर्चा गर्नुहोस् । Define secondary data. Describe the sources and reliability of secondary data. ४+६=१० [Q.N. 1(or), 2066]

१०. प्राथमिक र द्वितीयक तथ्याङ्कबीचको भिन्नता देखाउनुहोस् । प्राथमिक तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने विविध तरिकाबारे वर्णन गर्नुहोस् । ४+६=१०

Distinguish between primary and secondary data. Explain about various methods of collection primary data. [Q.N. 1, 2067]

११. प्राथमिक तथ्याङ्क भनेको के हो ? प्राथमिक तथ्याङ्कका सीमाहरूबारे छोटकरीमा बयान गर्नुहोस् । ३+७=१०

What is primary data? Explain briefly the limitations of primary data. [Q.N. 1, Supp. 2068]

१२. संगणना र नमुना छनौट विधिबीच भिन्नता देखाउनुहोस् । नमुना छनौट विधिका विभिन्न तरिकाबारे वर्णन गर्नुहोस् । Distinguish between census and sampling. Explain about different methods of sampling. ३+७=१० [Q.N. 1, Set 'A' 2069]

१३. प्राथमिक तथ्याङ्कको परिभाषा दिनुहोस् । प्राथमिक तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने विविध तरिकाबारे वर्णन गर्नुहोस् । ५

Define primary data. Explain various methods of collecting primary data. [Q.N. 1, Set 'B' 2069]

१४. नमूना छनौट भनेको के हो ? यसका विधिहरूबारे चर्चा गर्नुहोस् । ४+६=१०
 What is sampling? Discuss its methods. [Q.N. 1, Supp. 2069]
१५. प्राथमिक र द्वितीय तथ्याङ्कको परिभाषा दिनुहोस् । प्राथमिक तथ्याङ्क सङ्कलनका विधिहरूको बारेमा चर्चा गर्नुहोस् । ३+७
 Define primary and secondary data. Describe the methods of primary data collection. [Q.N. 1, 2070 'C']

(c) Organization and Presentation of Data

Theoretical Questions

१. तथ्याङ्कको वर्गिकरण र तालिकीकरण गर्दा तपाईं कुनकुन सिद्धान्तहरूलाई मनन गर्नु हुन्छ ? वर्णन गर्नुहोस् । ५+५
 (What are the main principles that you would keep in mind while classifying and tabulating the data? Explain.) [Q.N. 1 (Or), 2056]
२. तथ्याङ्कीय तालिकीकरण भनेको के हो ? तालिकीकरणको महत्त्व व्याख्या गर्नुहोस् ।
 (What is the tabulation of data? Explain the importance of tabulation.) [Q.N. 1(Or), 2058]
३. तालिकीकरण भनेको के हो ? तालिकीकरणको महत्त्व र कार्यहरूको वर्णन गर्नुहोस् । ४+६
 (What is tabulation? Explain the importance and functions of tabulation.) [Q.N. 1(Or), 2061]

Numerical Questions

१. तलका आँकडालाई एक वृत्तचित्रमा प्रस्तुत गर्नुहोस् । ५
 (Draw a pie chart from the following data) [Q.N. 2(a), 2056]
	शीर्षक	खाद्यान्न	भाडा	लगाफाटो	शिक्षा	स्वास्थ्य	अन्य
	Heads	Food	Rent	Clothing	Education	Health	Others
पारिवारिक खर्च (प्रतिशतमा)	Family Expenditure (%)	५८	१२	१४	८	५	३
२. आवृत्ति बहुभुज खिचनुहोस् । (Draw a frequency Polygon.) ५+५ [Q.N. 2(a), 2057]

X	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70
F	4	10	14	18	16	12

३. तलका आँकडाबाट आवृत्ति आयात चित्र बनाउनुहोस् । ५
 (Construct a histogram to represent the following data:) [Q.N. 2(a), 2058]
वर्गान्तर (Class) -	5-10	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35
वारम्बरता (Frequency) -	12	14	26	11	14	13
४. निम्नलिखित तथ्याङ्कको आधारमा फ्रिक्वेन्सी पोलिगन (Frequency Polygon) खिचनुहोस् । ५
 (Draw a frequency polygon for the following data:) [Q.N. 2(a), 2059]
- हप्ते ज्याला (रु.):
 (Weekly Wages (Rs.):)
०-२०	२०-४०	४०-६०	६०-८०	८०-१००	
कामदार सङ्ख्या: (No of Workers:)	४०	५१	६४	३८	७
५. तलका आँकडाबाट बहुस्तम्भ चित्र तयार गर्नुहोस् । ५
 (Represent the following figures by multiple bar diagram.) [Q.N. 2(a), 2060]

वर्ष (Year)	प्रथम श्रेणी (1st div.)	द्वितीय श्रेणी (2nd div.)	तृतीय श्रेणी (3rd div.)
२०५०	१०	१५	१२
२०५१	१५	१८	१६
२०५२	२५	२७	२६

६. तलका तथाइकलाई बहुस्तम्भीय चित्रद्वारा देखाउनुहोस् : ५
(Represent the following figures by multiple bar diagram : [Q.N. 2(a), 2061]

उत्पादन (मेट्रिक टनमा) Production (in Metric ton)

वर्ष (Year)	धान (Paddy)	मकै (Maize)	गहुँ (Wheat)
2056	10	15	20
2057	15	20	25
2058	20	25	30
2059	25	30	35

७. तलका तथाइकलाई वृत्ताकार चित्रद्वारा देखाउनुहोस् । ५
(Represent the following data by a pie-diagram.) [Q.N. 2(a), 2062]

कुल खर्च (Total Expenditure)

शीर्षक (Heading)	खर्च (अर्ब रुपियाँमा) Expenditure (in billion rupees)
रक्षा (Defense)	50
शिक्षा (Education)	60
स्वास्थ्य (Health)	40
साधारण (General)	120
जनशक्ति (Hydropower)	20
विविध (Miscellaneous)	10
जम्मा (Total) :	300

८. तलका तथाइकलाई बहुस्तम्भीय चित्रद्वारा देखाउनुहोस् । ५
Represent the following data by a multiple bar diagram. [Q.N. 2(a), 2063]

वर्ष (Year)	धान (Paddy)	गहुँ (Wheat)	मकै (Maize)
2059	60	10	12
2060	50	20	10
2061	70	25	30
2062	65	25	20

९. तलका तथाइकलाई खण्डित-स्तम्भीय चित्रद्वारा देखाउनुहोस् : ५
(Represent the following data by a sub-divided bar diagram :) [Q.N. 2(a), 2064]

वर्ष (Year)	कुल विद्यार्थी (Total Student)	उत्तीर्ण (Pass)	अनुत्तीर्ण (Fail)
2001	75	55	20
2002	150	130	20
2003	200	160	40
2004	220	170	50
2005	250	220	30

१०. तलका तथाइकलाई बहुस्तम्भीय चित्रद्वारा देखाउनुहोस् : ५
(Present the following data by multiple bar diagram.) [Q.N. 2(a), 2065]

वर्ष (Year)	उत्पादन (Production)		
	धान (Paddy)	मकै (Maize)	गहुँ (Wheat)
2061	10	10	8
2062	15	9	14
2063	14	7	16

११. तलका तथाइकलाई बहु-स्तम्भीय रेखाचित्रमा प्रस्तुत गर्नुहोस् : ५
Present the following data by multiple bar diagram : [Q.N. 2(a), 2066]

वर्ष (Year)	धान (Paddy)	मकै (Maize)	गहुँ (Wheat)
2061	10	15	30
2062	8	20	20
2063	16	25	15

92. तलका तथ्याड्कलाई बहु-स्तम्भीय रेखाचित्रमा प्रस्तुत गर्नुहोस् :
Present the following data by multiple bar-diagram: [Q.N. 2 (a), 2067]

वर्ष (Year)	कुल विद्यार्थी सङ्ख्या (हजारमा) [Total No. of Students (In Thousand)]		
	मानविकी (Humanities)	व्यवस्थापन (Management)	विज्ञान (Science)
2007	60	75	40
2008	70	80	65
2009	85	90	85

93. तलका तथ्याड्कलाई खण्डित स्तम्भीय चित्रद्वारा देखाउनुहोस् ।
Present the following data by a sub-divided bar-diagram: [Q.N.2(a),2068]

वर्ष (Year)	उत्तीर्ण विद्यार्थी सङ्ख्या (passed no. of students)			कुल विद्यार्थी सङ्ख्या (Total no. of students)
	प्रथम श्रेणी (1 st Division)	द्वितीय श्रेणी (2 nd Division)	तृतीय श्रेणी (3 rd Division)	
2008	75	60	45	180
2009	50	70	30	150
2010	60	75	65	200

94. तलका तथ्याड्कबाट आयत चित्रको रचना गर्नुहोस् ।
Draw a histogram from the following data. [Q.N. 2(a), Supp. 2068]

प्राप्ताङ्क (Marks)	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35	35-40
विद्यार्थी सङ्ख्या (No. of Students)	12	10	8	15	16	20

95. तलका तथ्याड्कबाट आकृति बहुभुज खिच्नुहोस् ।
Draw a frequency polygon from the following data. [Q.N. 2(a), Set 'A' 2069]

वर्गान्तर (class)	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60
वारम्बारता (Frequency)	12	15	22	18	7

96. तलका तथ्याड्कलाई वृत्ताकार चित्रद्वारा देखाउनुहोस् ।
Present the following data by a pie-diagram. [Q.N. 2(a), Set 'B' 2069]

शीर्षक (Heading)	कुल विद्यार्थी सङ्ख्या (Total No. of Students)
मानविकी (Humanities)	70
व्यवस्थापन (Management)	90
विज्ञान (Science)	80
शिक्षा (Education)	60
जम्मा (Total)	300

97. तलका तथ्याड्कलाई आकृति बहुभुजबाट देखाउनुहोस् ।
Represent the following data by frequency polygon. [Q.N. 2(a), Supp. 2069]

वर्गान्तर (Class interval)	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60
आवृत्ति (Frequency)	10	18	24	16	9

98. तलका तथ्याड्कबाट वृत्त चित्र बनाउनुहोस् ।
Construct the pie-diagram from the following data. [Q.N. 2(a), 2070 'C']

खर्चका शीर्षक (Expenditure Heading)	खाना Food	कपडा Cloth	भाडा Rent	यात्रा Travel	शिक्षा Education
खर्च (रु.) (Expenditure (Rs.))	16000	18000	18000	22000	16000

१९. तलका तथ्याङ्कबाट बहुस्तम्भीय चित्र बनाउनुहोस् ।
Draw Multiple Bar Diagram from the following data. [Q.N. 2(a), 2070 'D']

वर्ष (Year)	2064	2065	2066	2067	2068
प्रथम श्रेणी (1 st Division)	20	25	25	30	40
द्वितीय श्रेणी (2 nd Division)	30	28	35	25	18
तृतीय श्रेणी (3 rd Division)	10	5	4	12	2

२०. तलको तथ्याङ्कबाट वृत्त चित्र बनाउनुहोस् ।
Construct the pie-diagram of the following data. [Q.N. 2(a), Supp. 2070]

उत्पादन Production	धान Rice	गहुँ Wheat	जौ Barley	काँदो Millet	मकै Maize
उत्पादन परिमाण '000' mt Production quantity	12	14	8	13	13

२१. तलका तथ्याङ्कबाट वृत्तचित्र बनाउनुहोस् ।
Draw a pie-diagram from the following data. [Q.N. 2(a), 2071 'C']

शीर्षक (Heading)	खाना (Food)	शिक्षा (Education)	स्वास्थ्य (Health)	लत्ता कपडा (Clothing)	विविध (Miscellaneous)
खर्च (Expenditure in thousands)	40	50	60	30	20

२२. तलका तथ्याङ्कबाट बहुस्तम्भ चित्र बनाउनुहोस् ।
Draw a multiple bar diagram from the following data. [Q.N. 2(a), 2071 'D']

वर्ष (Year)	कुल विद्यार्थी सङ्ख्या (हजारमा) (No. of students, in thousand)		
	मानविकी (Humanities)	व्यवस्थापन (Management)	विज्ञान (Science)
2011	60	75	40
2012	70	80	65
2013	80	90	70

(d) Condensation of Data

Theoretical Questions

१. केन्द्रीय प्रवृत्ति भनेको के हो ? आदर्शनापमा हुनुपर्ने गुणहरू के के हुन् ?
(What is measures of central tendency? What are the requisites of an ideal measure?) [Q.N. 1(Or), 2057]
२. केन्द्रीय प्रवृत्ति भनेको के हो ? उत्तम मापको लागि आवश्यक अवस्थाहरू के के हुन् ?
(What is measures of central tendency? What are the criteria needed for an ideal measure?) [Q.N. 1(Or), 2059]

Numerical Questions

१. तलको तथ्याङ्कबाट मध्यमान पत्ता लगाउनुहोस् ।
(Find the Median from the following data.) [Q.N. 2(b), 2056]
अंक (Marks)	०-२०	२०-४०	४०-६०	६०-८०	८०-१००
विद्यार्थी सङ्ख्या (No. of students)	८	१५	२०	२०	१७

२. निम्न तथ्याङ्कबाट तल्लो चतुर्थक पत्ता लगाउनुहोस् ।
(Find the lower quartile from the following data.) [Q.N. 2(b), 2057]

Marks:	less than 10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70 and above
No. of Students:	1	5	8	14	18	8	4	2

108 ... Class XI (Humanities) : Chapter-wise Questions Collection with Syllabus

३. तलका तथ्याङ्कबाट औसत तापक्रम पत्ता लगाउनुहोस् : x
(Find the average temperature from the following data:) [Q.N. 2(b), 2058]

तापक्रम °c (Temp. °c) -	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35
दिन सङ्ख्या (No. of days) -	10	24	26	20	20

४. निम्न लिखित तथ्याङ्कबाट मध्यक निकाल्नुहोस् : x
(Find the median from the following data:) [Q.N. 2(b), 2059]

तौल (के.जी.):	४०-५०	५०-६०	६०-७०	७०-८०	८०-९०
(Weight in Kgs.)					
विद्यार्थी सङ्ख्या	१०	१२	२५	२५	३
(No. of Students)					

५. तलका आँकडाबाट मध्यक निकाल्नुहोस् : x
(Compute the arithmetic mean from the following data:) [Q.N. 2(b), 2060]

उचाइ (से.मि.)	(x):	15	20	25	30	35	40
(Height in Cm.)							
बिरुवाको सङ्ख्या	(f):	1	3	9	21	11	5
(No. of plants)							

६. तलका आँकडाबाट मध्यक निकाल्नुहोस् : x
(Find the mean from the following data :) [Q.N. 2(b), 2061]

वर्गान्तर Class Int.	10-20	10-30	10-40	10-50	10-60	10-70	10-80	10-90
संचयी आवृत्ति Frequency	4	16	56	97	124	137	146	150

७. तल उल्लिखित आँकडाबाट मध्यक निकाल्नुहोस् : x
(Find the mean from the following data:) [Q.N. 2(b), 2062]

प्राप्ताङ्क (Marks)	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	80-90
विद्यार्थी सङ्ख्या								
(No. of Students)	3	12	15	10	5	3	1	1

८. तल दिइएको तालिकाबाट मध्यक निकाल्नुहोस् : x
Find the median from the following table :

उमेर (Age)	0-15	15-30	30-45	45-60	60-75	75-90
जनसङ्ख्या (लाखमा)	20	40	50	30	20	10
Pop ⁿ in Lakh						

[Q.N. 2(b), 2063]

९. तल दिइएका आँकडाबाट अङ्कगणितीय मध्यक निकाल्नुहोस् : x
(Find the A.M. from the following data :)

प्राप्ताङ्क (Marks)	0-20	0-40	0-60	0-80	0-100
विद्यार्थी सङ्ख्या (No. of Students)	10	25	65	80	100

[Q.N. 2(b), 2064]

१०. तल दिएका तथ्याङ्कबाट अङ्कगणितीय मध्यक निकाल्नुहोस् : x
(Find the A.M. from the following data) :

प्राप्ताङ्क (Marks obtained)	0-20	0-40	0-60	0-80	0-100
विद्यार्थी सङ्ख्या (No. of Students)	10	18	30	40	45

[Q.N. 2(b), 2065]

११. तलका तथ्याङ्कबाट ज्यामितीय औसत पत्ता लगाउनुहोस् : x
Find the Geometric Mean from the following data : [Q.N. 2(b), 2066]

अङ्क (Marks)	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70
विद्यार्थी सङ्ख्या						
(No. of student)	3	6	11	5	2	3

१२. तलका तथ्याङ्कबाट मध्यिका पत्ता लगाउनुहोस् : x
Find Median from the following : [Q.N. 2 (b), 2067]

ज्याला (Wages)	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60
कामदार सङ्ख्या (No. of Workers)	3	9	12	10	6

१३. तलका तथ्याङ्कबाट प्रमाप विचलन पत्ता लगाउनुहोस् ।
Find the standard deviation from the following data. [Q.N.2(b),2068]

अङ्क (Marks)	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60
विद्यार्थी सङ्ख्या (No. of students)	4	10	20	18	12	6

१४. तलको आँकडाबाट अङ्कगणितिय मध्यक पत्ता लगाउनुहोस् ।
Calculate arithmetic mean from the following data. x

[Q.N. 2(b), Supp. 2068]

दैनिक ज्याला (रु. मा) Daily wages (Rs.)	100-200	200-300	300-400	400-500	500-600	600-700
श्रमिक सङ्ख्या No. of Workers	25	8	33	16	14	21

१५. निम्नलिखित तथ्याङ्कबाट प्रमाप विचलन गणना गर्नुहोस् ।
Find the standard deviation from the following data. x
[Q.N. 2(b), Set 'A' 2069]

अङ्क (Marks)	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60
विद्यार्थी सङ्ख्या (No. of Students)	4	12	16	10	8	2

१६. तलका तथ्याङ्कबाट प्रमाप विचलन पत्ता लगाउनुहोस् ।
Find the standard deviation from the following data. x
[Q.N. 2(b), Set 'B' 2069]

ज्याला (Wages)	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60
कमदार सङ्ख्या (No. of Workers)	15	20	30	45	12	8

१७. तलका तथ्याङ्कबाट चतुर्थक विचलन निकाल्नुहोस् ।
Calculate quartile deviation from the following data. x
[Q.N. 2(b), Supp. 2069]

आय (Income)	5-10	10-15	15-20	20-25	25-30	30-35
मानिसको सङ्ख्या (No. of persons)	14	28	33	30	20	15

१८. तलका तथ्याङ्कको प्रमाप विचलन निकाल्नुहोस् ।
Find the standard deviation from the following data. x
[Q.N. 2(b), 2070 'C']

आम्दानी (Income)	0-20	20-40	40-60	60-80	80-100	100-120
परिवार (Families)	6	7	8	9	12	8

१९. तलको तालिकाबाट प्रमाप विचलन पत्ता लगाउनुहोस् ।
Find the standard deviation from the following data. x
[Q.N. 2(b), 2070 'D']

उमेर (Age)	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80
आवृत्ति (Frequency)	3	5	12	8	5	2

२०. तलको तथ्याङ्कबाट प्रमाप विचलन गणना गर्नुहोस् ।
Find the standard deviation from the following data. x
[Q.N. 2(b), Supp. 2070]

ज्याला (Wages)	5-100	100-150	150-200	200-250	250-300	300-350
श्रमिक सङ्ख्या (No. of workers)	25	18	12	6	5	4

२१. तलका तथ्याङ्कबाट स्तरीय विचलन पत्ता लगाउनुहोस् ।
Find the standard deviation from the following data. x
[Q.N. 2(b), 2071 'C']

अङ्क (Marks)	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50
आवृत्ति (Frequency)	6	8	10	8	4

२२. तलको तथ्याङ्कबाट स्तरीय विचलन पत्ता लगाउनुहोस् ।
Find the standard deviation from the following data. [Q.N. 2(b), 2071 'D']

अङ्क (Marks)	12	16	20	25	40
विद्यार्थी सङ्ख्या (No. of Students)	8	10	15	12	5

Unit 2: Mathematics Used in Economics

(a) Law of Indices, Logarithms and Its Rules and Uses

१. लघुगणकको माध्यमबाट मान पत्ता लगाउनुहोस् ।
[Q.N. 3(a), 2056]

(Evaluate $\frac{365.77 \times 0.0785}{5.625}$ using log table)

२. लघुगणकको प्रयोगबाट मान पत्ता लगाउनुहोस् :
[Q.N. 3(a), 2060]

$$\sqrt[3]{\frac{59.2 \times 0.98}{1.07 \times (63.6)^3}}$$

(Find the value of $\sqrt[3]{\frac{59.2 \times 0.98}{1.07 \times (63.6)^3}}$ using log table.)

३. प्रमाणित गर्नुहोस् (Prove):
[Q.N. 3(a), 2061]

$$\frac{1}{1+x^{n-m}} + \frac{1}{1+x^{m-n}} = 1$$

४. सरल गर्नुहोस् (Simplify):
[Q.N. 3(a), 2065]

$$\left(\frac{x^l}{x^m}\right)^2 + 4m + m^2 \quad \left(\frac{x^m}{x^n}\right)^2 + mn + n^2 \quad \left(\frac{x^n}{x^l}\right)^2 + nl + l^2$$

५. यदि $a^m \cdot a^n = (a^m)^n$ भए, $m(n-2) + n(m-2) = 0$ हुन्छ भनी सिद्ध गर्नुहोस् ।
If $a^m \cdot a^n = (a^m)^n$, show that: $m(n-2) + n(m-2) = 0$
[Q.N. 3(a), 2068]

६. लघुगणकको प्रयोग गरेर मान निकाल्नुहोस् ।
Using log tables, evaluate:

$$\frac{\sqrt{3563} \times \sqrt[3]{0.03472}}{0.0432 \times (24.7)^2}$$

७. लघुगणकको प्रयोगबाट मान पत्ता लगाउनुहोस् ।
[Q.N. 3(a), Set 'A' 2069]

Find the value of: $\frac{40.23 \times 8006}{30 \times 1.504}$ using log table.

८. लघुगणकको प्रयोगबाट मान पत्ता लगाउनुहोस् ।
[Q.N. 3(a), Set 'B' 2069]

Find the value of: $2.623 \times \sqrt{\frac{46.3}{72.2}}$ using log table.

९. लघुगणकको प्रयोग गरेर मान पत्ता लगाउनुहोस् ।
Find the value using logarithm table.
[Q.N. 3(a), Supp. 2070]

$$\sqrt[3]{\frac{59.2 \times 0.981}{1.97 \times (1.2)^3}}$$

१०. प्रमाणित गर्नुहोस् । (Prove that):
[Q.N. 3(a), 2071 'D']

$$\frac{(x^a)^{a+b}}{x^{ab}} \times \frac{(x^b)^{b+c}}{x^{bc}} \times \frac{(x^c)^{c+a}}{x^{ca}} = x^{a^2+b^2+c^2}$$

(b) Solution of Equations and its Application in Economics

१. हल गर्नुहोस् : (Solve:) $7x = 3y - 17$
 $2x = 3 - 5y$ [Q.N. 3(b), 2057] ×
२. हल गर्नुहोस् । (Solve:) $3x + 4y = 27$
 $5x - 3y = 16$ [Q.N. 3(b), 2058] ×
३. हल गर्नुहोस् : (Solve:) $2x = 3 + 4y$
 $2y = 3x - 4$ [Q.N. 3(b), 2059] ×
४. समीकरण हल गर्नुहोस् (Solve the equation): $\frac{2}{3x+y} = \frac{5}{x-2y} = \frac{17}{3}$ [Q.N. 3(b), 2060] ×
५. सरल गर्नुहोस् : (Simplify): $\left[\frac{a(a+b)}{x^{ab}} + \frac{b(b+c)}{x^{bc}} + \frac{c(c+a)}{x^{ca}} \right] \times x^{-a^2 - b^2 - c^2}$ [Q.N. 3(a), 2062] ×
६. तलका समीकरणहरूबाट x र y को मान निकाल्नुहोस् : (Find the values of x and y from the following equations): $\frac{2x}{3} + y = 18$ and $x + \frac{y}{4} = 12$ [Q.N. 3(c), 2062] ×
७. सरल गर्नुहोस् (Simplify): $\frac{(x^2 - \frac{1}{y^2})^p (x - \frac{1}{y})^{q-p}}{(y^2 - \frac{1}{x^2})^q (y + \frac{1}{x})^{p-q}}$ [Q.N. 3(a), 2063] ×
८. तलका समीकरणहरूबाट x र y को मान निकाल्नुहोस् : (Find the values of x and y from the following equations): $12x + 85y + 49 = 0$
 $19x - 34y - 91 = 0$ [Q.N. 3(c), 2063] ×
९. यदि $x^a = y^b = z^c$ र $y^2 = xz$, हुन्छ भने, प्रमाणित गर्नुहोस् : $\frac{1}{a} + \frac{1}{c} = \frac{2}{b}$ (If $x^a = y^b = z^c$ and $y^2 = xz$, Prove that: $\frac{1}{a} + \frac{1}{c} = \frac{2}{b}$.) [Q.N. 3(a), 2064] ×
१०. तलका समीकरणहरूबाट x र y को मान निकाल्नुहोस् : (Find the values of x and y from the following equations): $\frac{x}{9} - \frac{y}{3} = 2x - 3y + 3 = 0$ [Q.N. 3(c), 2064] ×
११. तलका समीकरणबाट x र y को मान निकाल्नुहोस् : (Find the values of x and y from the following equations): $x + 3 = \frac{8}{y}$
 $5 - \frac{4}{y} = 3x$ [Q.N. 3(b), 2065] ×
१२. सरल गर्नुहोस् (Simplify): $\frac{(x + \frac{1}{y})^x (x - \frac{1}{y})^x}{(y + \frac{1}{x})^x (y - \frac{1}{x})^x}$ [Q.N. 3(a), 2066] ×

१३. समाधान गर्नुहोस् (Solve) : [Q.N. 3(b), 2066]

$$\frac{x+1}{y+1} = \frac{3}{4}, \frac{x-1}{y-1} = \frac{2}{3}$$
१४. यदि $a\frac{1}{x} = b\frac{1}{y} = c\frac{1}{z}$ र $abc = 1$, हुन्छ भने $x + y + z = 0$ सिद्ध गर्नुहोस् ।
 If $a\frac{1}{x} = b\frac{1}{y} = c\frac{1}{z}$ and $abc = 1$, prove that $x + y + z = 0$. [Q.N. 3 (a), 2067]
१५. हल गर्नुहोस् (Solve the equations):

$$\frac{x}{3} - \frac{y}{2} = 2, \frac{x}{4} - \frac{y}{3} = 2$$
 [Q.N. 3 (b), 2067]
१६. तलका समीकरणबाट x र y को मान निकाल्नुहोस् ।
 Find the value of x and y from the following equations.
 $x + 2y = 7$
 $3x - y = 35$ [Q.N.3(b),2068]
१७. तलका समीकरणबाट x र y को मान निकाल्नुहोस् ।
 Solve the following equations. [Q.N. 3(b), Supp. 2068]
 $5x - 3y = 9$
 $7x + 12y = 18$
१८. तलका समीकरणबाट x र y को मान निकाल्नुहोस् ।
 Find the value of x and y from the following equations.

$$\frac{x+1}{y+1} = \frac{3}{4} \text{ and } \frac{x-1}{y-1} = \frac{2}{3}$$
 [Q.N. 3(b), Set 'A' 2069]
१९. तलका माग र पूर्तिका समीकरणबाट मूल्य र परिमाण पत्ता लगाउनुहोस् ।
 Find the equilibrium price and quantity from the following demand and supply equations.
 $D_1 = 82 - 3P_1 + P_2$ and $D_2 = 92 + 2P_1 - 4P_2$
 $S_1 = -5 + 15P_1$ and $S_2 = -6 + 32P_2$ [Q.N. 3(b), Set 'B' 2069]
२०. प्रमाणित गर्नुहोस् (Prove that):

$$\left(\frac{a}{x^{a-b}}\right)^{\frac{1}{c-a}} \left(\frac{b}{x^{b-c}}\right)^{\frac{1}{a-b}} \left(\frac{c}{x^{c-a}}\right)^{\frac{1}{b-c}} = 1$$
 [Q.N. 3(a), Supp. 2069]
२१. तलका माग तथा पूर्ति फलनबाट सन्तुलित मूल्य र सन्तुलित परिणाम निकाल्नुहोस् ।
 Find the equilibrium price and quantity from the following demand and supply functions.
 $D_1 = 10 - P_1 + P_2$ and $D_2 = 12 + 2P_1 - P_2$
 $S_1 = 6 + P_1 + 2P_2$ and $S_2 = 19 + 3P_1 - 5P_2$ [Q.N. 3(b), Supp. 2069]
२२. यदि $2^x = 3^y = 6^{-z}$ भए प्रमाणित गर्नुहोस् : $\frac{1}{x} + \frac{1}{y} + \frac{1}{z} = 0$
 If $2^x = 3^y = 6^{-z}$, prove that: $\frac{1}{x} + \frac{1}{y} + \frac{1}{z} = 0$ [Q.N. 3(a), 2070 'C']
२३. तलको समीकरण हल गर्नुहोस् (Solve the following equations):

$$\frac{x+y}{2} = \frac{3x-5y}{4}, \frac{x-3y}{2} = \frac{x-1}{3}$$
 [Q.N. 3(b), 2070 'C']
२४. यदि $2^x = 3^y = 12^z$ भए $\frac{2}{x} + \frac{1}{y} - \frac{1}{z}$ को मान निकाल्नुहोस् ।
 Find the value of $\frac{2}{x} + \frac{1}{y} - \frac{1}{z}$, if $2^x = 3^y = 12^z$. [Q.N. 3(a), 2070 'D']
२५. तलका समीकरण हल गर्नुहोस् ।
 Solve the following equations for x and y .
 $8x + 5y = 6, 5x - 3y = 16$ [Q.N. 3(b), 2070 'D']
२६. तलको समीकरण हल गर्नुहोस् । Solve the following equations.

$$\frac{x}{9} + \frac{y}{3} = 2x - 3y + 3 = 0$$
 [Q.N. 3(b), Supp. 2070]

२७. हल गर्नुहोस् (Solve):
 $4x - 3y = 6$
 $7x + 3y = 27$ [Q.N. 3(i), 2071 'C']
२८. यदि $a^x = b$, $b^y = c$ and $c^z = a$ भए, प्रमाणित गर्नुहोस् :
 $xyz = 1$
 If $a^x = b$, $b^y = c$ and $c^z = a$, prove that: $xyz = 1$ [Q.N. 3(ii), 2071 'C']
२९. तलका समीकरण हल गर्नुहोस् । (Solve the following equation):
 $12x + 19y = 22$
 $18x + 23y = 44$ [Q.N. 3(b), 2071 'D']

(c) Equation of Straight Line

१. बिन्दु (४, -४) बाट जाने सिधा रेखाको समिकरण पत्ता लगाउनुहोस् जसले X अक्षमा बनाउने खण्ड Y अक्षमा बनाउने भन्दा ५ गुणाले बढी हुन्छ ।
 (Find the equation of a straight line which passes through the points (4, -4) and whose intercept on the x-axis is 5 times its intercept on the y-axis.) [Q.N. 3(c), 2056]
२. समीकरण $2x + 3y = 15$ को भुकाउ र Y-खण्ड निकाल्नुहोस् ।
 (Find the slope and y intercept of the line $2x + 3y = 15$) [Q.N. 3(c), 2057]
३. X र Y अक्षमा -५ र ३ काट्ने रेखाको समिकरण पत्ता लगाउनुहोस् ।
 (Find the equation of the line which cuts off intercepts -5 and 3 from x and y-axes.) [Q.N. 3(c), 2058]
४. तलको समिकरणबाट स्लोप र इन्टरसेप्ट निकाल्नुहोस् :
 (Find the slope and intercept of the line:)
 $x - \sqrt{3}y = 3\sqrt{3}$ [Q.N. 3(c), 2059]
५. बिन्दु (३, ४) बाट जाने र अक्षांशहरूमा बनाउने खण्डको जोड १४ भएको सीधा रेखाको समीकरण पत्ता लगाउनुहोस् ।
 (Find the equation of the straight line which passes through the point (3, 4) and makes intercept on the axes, the sum of whose length is 14.) [Q.N. 3(c), 2060]
६. बिन्दु (३, -४) बाट जाने र अक्षहरूमा बराबर परिमाणका तर विपरीत चिह्नका खण्ड बनाउने सरल रेखाको समीकरण पत्ता लगाउनुहोस् ।
 (Find the equation of the straight-line which passes through the point (3, -4) and has intercepts on the axes equal in magnitude but opposite in sign.) [Q.N. 3(c), 2061]
७. सरलरेखा $10x + 9y = 15$ ले x-अक्ष र y-अक्षमा बनाउने खण्डको क्रमशः दुई गुणा र तीन गुणा खण्ड बनाउने सरलरेखाको समीकरण पत्ता लगाउनुहोस् ।
 (Find the equation of the straight line whose intercepts on the x-axis and the y-axis are respectively twice and thrice that of the line $10x + 9y = 15$.) [Q.N. 3(b), 2062]
८. सरलरेखा बनाउने समीकरणका तीनओटा रूप के-के हुन् ? सरलरेखा $\frac{x}{a} + \frac{y}{b} = 1$ को भुकाव निकाल्नुहोस् ।
 What are the three standard forms of equations of a straight line ? Find the slope of the straight line $\frac{x}{a} + \frac{y}{b} = 1$. [Q.N. 3(b), 2063]
९. x-अक्षमा बनाउने खण्ड y-अक्षमा बनाउने खण्डको तीन गुणा बनाउने र बिन्दु (1, 2) बाट जाने सरलरेखाको समीकरण निकाल्नुहोस् ।
 (Find the equation of the straight line which makes x-intercept three times the y-intercept and passes through the point (1, 2).) [Q.N. 3(b), 2064]
१०. दुई बिन्दु (-1, -1) र (8, 11) जोड्ने सीधारेखाको समीकरण पत्ता लगाउनुहोस् ।
 (Find the equation of a straight line joining the two points (-1, -1) and (8, 11).) [Q.N. 3(c), 2065]

११. दुवै अक्षमा समान खण्ड बनाई विन्दु $(-4, 8)$ वाट जाने सरल रेखाको समीकरण पत्ता लगाउनुहोस् ।
(Find the equation of a straight line passing through the point $(-4, 8)$ and making equal intercepts on both the axes.) [Q.N. 3(c), 2066]
१२. X-अक्षमा बनाउने खण्ड Y-अक्षमा बनाउने खण्डको दुई गुना बनाउने र विन्दु $(3, 2)$ वाट जाने सरल रेखाको समीकरण निकाल्नुहोस् ।
Find the equation of the line passing through the point $(3, 2)$ and making intercept on x-axis twice as long as that on the y-axis. [Q.N. 3 (c), 2067]
१३. सरल रेखा $4x + 6y = 18$ को भुकाव र Y-खण्ड निकाल्नुहोस् ।
Find the slope and Y- intercept of the straight line $4x + 6y = 18$. [Q.N.3(c), 2068]
१४. दुवै अक्षमा समान खण्ड बनाई विन्दु $(3, 3)$ भएर जाने सरल रेखाको समीकरण बनाउनुहोस् ।
Find the equation of the straight line passing through the point $(3, 3)$ and marking equal intercepts at both the axes. [Q.N. 3(c), Supp. 2068]
१५. समीकरण $4x + 3y = 24$ को भुकाव र y-खण्ड निकाल्नुहोस् ।
Find the slope and y-intercept of the line $4x + 3y = 24$. [Q.N. 3(c), Set 'A' 2069]
१६. y-अक्षको खण्ड भन्दा x-अक्षको खण्ड तीन गुणा बनाउने र विन्दु $(-3, 5)$ वाट जाने रेखाको समीकरण पत्ता लगाउनुहोस् ।
Find the equation of the line whose intercept on the x-axis is three times its intercept on the y-axis and which passes through the point $(-3, 5)$. [Q.N. 3(c), Set 'B' 2069]
१७. सरल रेखा $3x - 4y + 12 = 0$ को x-खण्ड र y-खण्ड निकाल्नुहोस् ।
Find the x-intercept and y-intercept of the straight line $3x - 4y + 12 = 0$ [Q.N. 3(c), Supp. 2069]
१८. विन्दु $(3, 4)$ वाट जाने र अक्षहरूमा बनाउने खण्डहरूको जोड 10 हुने सिधा रेखाको समीकरण पत्ता लगाउनुहोस् ।
Find the equation of the straight line which passes through the point $(3, 4)$ and makes intercepts on the axes, the sum of whose length is 10. [Q.N. 3(c), 2070 'C']
१९. तलको सरल रेखाको समीकरणबाट भुकाव र खण्डहरू पत्ता लगाउनुहोस् ।
Find the slope and intercepts from the following equation of a straight line.
 $3x - \sqrt{3}y = 3\sqrt{3}$ [Q.N. 3(c), 2070 'D']
२०. x-अक्षमा बनाउने खण्ड y-अक्षमा बनाउने खण्डको तिन गुणा हुने र विन्दु $(4, -4)$ वाट जाने सरल रेखाको समीकरण पत्ता लगाउनुहोस् ।
Find the equation of the straight line which makes x-intercept three times the y-intercept and passes through the point $(4, -4)$. [Q.N. 3(c), Supp. 2070]
२१. विन्दु $(3, -4)$ वाट भएर जाने र अक्षहरूमा बराबर तर विपरित चिह्नका खण्डहरू बनाउने सरल रेखाको समीकरण पत्ता लगाउनुहोस् ।
Find the equation of straight line which passes through the point $(3, -4)$ and has intercepts on the axes equal in magnitude but opposite in sign. [Q.N. 3(c), 2071 'C']
२२. विन्दु $(-1, 3)$ वाट भएर जाने र y-खण्डभन्दा x-खण्ड तेब्बर हुने सरल रेखाको समीकरण पत्ता लगाउनुहोस् ।
Find the equation of straight line which passes through the point $(-1, 3)$ and having x-intercept thrice of y-intercept. [Q.N. 3(c), 2071 'D']

Unit 3: Quantitative Analysis in Economics

(a) Need for Quantitative Analysis in Economics

१. अर्थशास्त्रमा परिमाणात्मक विश्लेषणको महत्त्वबारे वर्णन गर्नुहोस् ।
(Describe the need for quantitative analysis in Economics.) [Q.N. 1, 2064]

(b) Use of Statistics and Mathematics in Economics

१. अर्थशास्त्रमा तथ्याङ्कशास्त्रको प्रयोगबारे वर्णन गर्नुहोस् । १०
Describe the use of statistics in economics. [Q.N. 1, 2063]

Part B : Basic Economic Concepts**Unit 4: Nature of Economics**

१. मार्शलले दिएको अर्थशास्त्रको परिभाषालाई रबिन्सको परिभाषासँग तुलना गर्नुहोस् । ५+५
(Compare Marshall's definition of economics with that of Robbins.) [Q.N. 4, 2056]
२. सूक्ष्म र बृहत् अर्थशास्त्रमा भिन्नता देखाउनुहोस् । सूक्ष्म अर्थशास्त्रको महत्त्वको व्याख्या गर्नुहोस् । ४+६
(Distinguish between micro and macroeconomics. Explain the importance of microeconomics.) [Q.N. 4, 2057]
३. रबिन्सको अर्थशास्त्रको परिभाषाको आलोचनात्मक व्याख्या गर्नुहोस् । १०
(Critically explain Robbin's definition of Economics.) [Q.N. 4, 2058]
४. अर्थशास्त्र सम्बन्धी मार्शलको परिभाषा वर्णन गर्नुहोस् ।
(Explain the Marshallian concept of economics.) [Q.N. 4, 2059]
५. सूक्ष्म अर्थशास्त्र र बृहत् अर्थशास्त्रबीचको फरक लेख्नुहोस् । १०
(Distinguish between micro and macro economics.) [Q.N. 4, 2060]
६. अर्थशास्त्रको क्षेत्र भनेको के हो ? अर्थशास्त्रको विषयवस्तुबारे वर्णन गर्नुहोस् । ५+५
(What do you mean by scope of economics ? Describe the subject matter of economics.) [Q.N. 4, 2061]
७. सूक्ष्म अर्थशास्त्र र बृहत् अर्थशास्त्रको परिभाषा दिनुहोस् । नीति निर्माणमा आर्थिक विश्लेषणको महत्त्वबारे वर्णन गर्नुहोस् । ५+५
(Define micro and macro economics. Discuss the importance of economic analysis in policy formulation.) [Q.N. 4, 2062]
८. अर्थशास्त्र सम्बन्धमा रबिन्सको परिभाषासँग मार्शलको परिभाषा तुलना गर्नुहोस् । १०
(Compare Marshall's definition of Economics with that of Robbins.) [Q.N. 4, 2064]
९. यथार्थ अर्थशास्त्र र आदर्श अर्थशास्त्रबीचको फरक बताउनुहोस् । ५
(Distinguish between positive and normative economics.) [Q.N. 5(b), 2064]
१०. मार्शलको अर्थशास्त्रको परिभाषाको आलोचनात्मक व्याख्या गर्नुहोस् । १०
(Critically explain the Marshallian definition of economics.) [Q.N. 4, 2065]
११. मार्शलको अर्थशास्त्रको परिभाषाको आलोचनात्मक समीक्षा गर्नुहोस् । १०
Critically explain the Marshallian definition of Economics. [Q.N. 4, 2066]
१२. अर्थशास्त्र सम्बन्धमा रबिन्सको परिभाषासँग मार्शलको परिभाषा तुलना गर्नुहोस् । १०
Compare Marshall's definition of economics with that of Robbins. [Q.N. 4, 2067]
१३. मार्शलको अर्थशास्त्रको परिभाषाको आलोचनात्मक व्याख्या गर्नुहोस् ।
Critically explain the Marshall's definition of economics. [Q.N.4,2068]
१४. छोटो उत्तर लेख्नुहोस् । (Write short notes.)
(क) पोजिटिभ र नरमेटिभ अर्थशास्त्र (Positive and Normative Economics)[Q.N. 6(c), 2056]
(ख) अर्थशास्त्रको विषयवस्तु (Subject matter of economics) [Q.N. 6(c), 2057]
(ग) सूक्ष्म र बृहत् अर्थशास्त्र (Micro and Macro economics) [Q.N. 6(a), 2058]
(घ) नरमेटिभ अर्थशास्त्र (Normative Economics) [Q.N. 6(a), 2059]
(ङ) वास्तविक तथा आदर्श अर्थशास्त्र (Positive and normative economics) [Q.N. 6(c), 2060]
१५. मार्शलको अर्थशास्त्र सम्बन्धी परिभाषाको व्याख्या गर्नुहोस् । १०
Explain Marshall's definition of Economics. [Q.N. 4, Supp. 2068]

१६. सूक्ष्म-अर्थशास्त्रको अवधारणाको व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the concept of micro-economics. [Q.N. 5(b), Set 'A' 2069]
१७. रविन्सको अर्थशास्त्रको परिभाषाको आलोचनात्मक व्याख्या गर्नुहोस् । १०
Critically explain Robbin's definition of economics. [Q.N. 4, Set 'B' 2069]
१८. अर्थशास्त्रका विषयवस्तुबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the subject matter of economics. [Q.N. 5(b), Supp. 2069]
१९. अर्थशास्त्रका विषयवस्तुहरूको बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain about the subject matter of Economics. [Q.N. 5(a), 2070 'C']
२०. मार्शलको अर्थशास्त्रको परिभाषाको आलोचनात्मक व्याख्या गर्नुहोस् । १०
Critically explain the Marshall's definition of economics. [Q.N. 4, 2070 'D']
२१. मार्शलको अर्थशास्त्रको परिभाषालाई आलोचनात्मक रूपमा व्याख्या गर्नुहोस् । १०
Critically explain the Marshall's definition of economics. [Q.N. 4, Supp. 2070]
२२. सूक्ष्म अर्थशास्त्र र बृहत् अर्थशास्त्रमा के फरक छ ? सूक्ष्म अर्थशास्त्रको महत्त्वबारे व्याख्या गर्नुहोस् । ५+५
Distinguish between microeconomics and macroeconomics. Explain the importance of microeconomics. [Q.N. 4, 2071 'C']
२३. मार्शलको अर्थशास्त्रको परिभाषाको आलोचना सहित व्याख्या गर्नुहोस् । १०
Critically explain the Marshallian definition of economics. [Q.N. 4, 2071 'D']

Unit 5: Basic Economic Issues

१. साधनको बाँडफाँट भन्नाले के बुझिन्छ ? चित्रको मद्दतले उत्पादन सम्भाव्यता रेखा (Production Possibility Curve) को वर्णन गर्नुहोस् ।
(What do you understand by allocation of resources? Describe the production possibility curve graphically.) [Q.N. 5, 2059]
२. उत्पादन सम्भावना रेखाको अवधारणाबारे व्याख्या गर्नुहोस् । १०
(Explain the concept of production possibility curve.) [Q.N. 5, 2062]
३. उत्पादन सम्भावना रेखाको अवधारणाबारे व्याख्या गर्नुहोस् । यो रेखा किन बाहिरतिर फुकेको हुन्छ ? ७+३
Explain the concept of production possibility curve. Why does it expand outwards ? [Q.N. 4, 2063]
४. साधनको विनियोजनबारे छोटो टिप्पणी लेख्नुहोस् ।
Write a short note on allocation of resources. [Q.N. 5(c), 2063]
५. अर्थशास्त्रमा दुर्लभता भनेको के हो ? ५
(What does scarcity mean in economics ?) [Q.N. 5(c), 2064]
६. साधनको वितरण भन्नाले के बुझिन्छ ?
(What is meant by allocation of resources ?) [Q.N. 5(b), 2065]
७. साधनको वितरण भनेको के हो ?
What is allocation of resources? [Q.N. 5(a), 2066]
८. साधनको वितरण भनेको के हो ? ५
What is allocation of resources ? [Q.N. 5 (a), 2067]
९. साधनको बाँडफाँडबारे छोटो टिप्पणी लेख्नुहोस् ।
Write short note on allocation of resources. [Q.N.5(a),2068]
१०. दुर्लभता भन्नाले के बुझिन्छ ?
What do you mean by scarcity? [Q.N. 5(a), Supp. 2068]
११. दुर्लभता र छनौटको बारेमा छोटो टिप्पणी लेख्नुहोस् ।
Write short note on scarcity and choice. [Q.N. 5(a), Set 'A' 2069]
१२. उत्पादन सम्भावना रेखाको बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the production possibility curve. [Q.N. 5(a), Set 'B' 2069]
१३. उत्पादन सम्भाव्यता रेखाबारे छोटो टिप्पणी लेख्नुहोस् ।
Write short note on production possibility curve. [Q.N. 5(a), Supp. 2069]

१४. उत्पादन सम्भाव्यता वक्र रेखा भनेको के हो ? यसलाई तालिका र रेखा चित्रको सहायताबाट व्याख्या गर्नुहोस् । १०
What is production possibility curve? Explain it with the help of a table and a diagram. [Q.N. 4, 2070 'C']
१५. अर्थशास्त्रमा साधनको बाँडफाँड सम्बन्धी समस्याहरूको बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the problems related to allocation of resources in economics. [Q.N. 5(b), 2070 'C']
१६. उत्पादन सम्भावना वक्रको व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain about the production possibility curve. [Q.N. 5(a), Supp. 2070]
१७. दुर्लभता र छनोटको अवधारणाबारे बयान गर्नुहोस् ।
Explain the concept of scarcity and choice. [Q.N. 5(a), 2071 'C']
१८. उत्पादन सम्भाव्यता वक्ररेखा भनेको के हो ?
What is production possibility curve? [Q.N. 5(a), 2071 'D']
१९. छोटो उत्तर लेख्नुहोस् । (Write short notes.)
- (क) दुर्लभता र छनोट (Scarcity and choice) [Q.N. 6(a), 2056]
(ख) साधनको बाँडफाँड (Allocation of resources) [Q.N. 6(b), 2057]
(ग) दुर्लभता र छनोट (Scarcity and choice) [Q.N. 6(b), 2058]
(घ) दुर्लभता र छनोट (Scarcity and choice) [Q.N. 6(a), 2060]
(ङ) उत्पादन सम्भावना रेखा (Production possibility curve) [Q.N. 6(c), 2061]
(च) स्रोत-साधनको विनियोजन (Allocation of resources) [Q.N. 6(c), 2062]

Unit 6: National Income Accounting

१. कुल गार्हस्थ्य उत्पादन, कुल राष्ट्रिय आय र प्रतिव्यक्ति आयको अर्थ खुलाउनुहोस् । तीमध्ये कुनलाई जीवनस्तरको सूचक मानिन्छ ? ६+४
(State the meaning of GDP, GNP, NI and Per capita income. Which of them is used as an indicator of National Income.) [Q.N. 5, 2056]
२. राष्ट्रिय आय भनेको के हो ? राष्ट्रिय आय गणना गर्ने विभिन्न तरिकाको व्याख्या गर्नुहोस् । ४+६
(What is national income ? Explain various methods of measuring national income.) [Q.N. 5, 2057]
३. कुल गार्हस्थ्य उत्पादन भनेको के हो ? यसको मापनमा आउने कठिनाइहरूको बारेमा चर्चा गर्नुहोस् । ५+५
(What is GNP ? Explain the problems of GNP measurement.) [Q.N. 5, 2060]
४. कुल गार्हस्थ्य उत्पादन र कुल राष्ट्रिय उत्पादनबीचको फरक बताउनुहोस् ।
Distinguish between gross domestic product (GDP) and gross national product (GNP). [Q.N. 5(b), 2063]
५. राष्ट्रिय आयको अवधारणाहरू व्याख्या गर्नुहोस् : ३+१०
(क) कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (ख) कुल राष्ट्रिय उत्पादन
(ग) राष्ट्रिय आय (घ) व्यक्तिगत आय
(Explain the GDP, GNP, National Income, Personal Income.) [Q.N. 5, 2061]
६. राष्ट्रिय आयको गणनाका कठिनाइहरू सङ्क्षेपमा उल्लेख गर्नुहोस् ।
(Briefly mention the difficulties of national income measurement.) [Q.N. 5(c), 2065]
७. कूल गार्हस्थ्य उत्पादन र खुद राष्ट्रिय उत्पादनको परिभाषा दिनुहोस् ।
Define Gross Domestic Product (GDP) and Net National Product (NNP). [Q.N. 5(b), 2066]
८. राष्ट्रिय आयको गणनाका कठिनाइहरू सङ्क्षेपमा उल्लेख गर्नुहोस् । ५
Briefly mention the difficulties of national income measurement. [Q.N. 5 (c), 2067]
९. कूल गार्हस्थ्य उत्पादन (GDP) र कूल राष्ट्रिय उत्पादन (GNP) को परिभाषा दिनुहोस् ।
Define Gross Domestic Product (GDP) and Gross National Product (GNP). [Q.N.5(c),2068]

१०. आय विधिबाट राष्ट्रिय आयको गणना कसरी गरिन्छ ?
How is national income measured by income method? [Q.N. 5(b), Supp. 2068]
११. आर्थिक विकासका "प्रतिव्यक्ति आय" तथा "आधारभूत आवश्यकता" सूचकहरूको व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the "per capita income" and "basic need" criteria of economic development. [Q.N. 5(C), Supp. 2068]
१२. राष्ट्रिय आय गणनाका कठिनाइहरूबारे सङ्क्षेपमा उल्लेख गर्नुहोस् ।
Briefly mention the difficulties in national income measurement. [Q.N. 5(c), Set 'A' 2069]
१३. उत्पादन विधिबाट राष्ट्रिय आयको गणना कसरी गरिन्छ ?
How is national income measured from product method? [Q.N. 5(b), Set 'B' 2069]
१४. राष्ट्रिय आय भनेको के हो ? राष्ट्रिय आय मापनका कठिनाइहरू के के हुन् ? १०
What is National Income? What are the difficulties in National Income measurement? [Q.N. 4, Supp. 2069]
१५. उत्पादन विधिबाट राष्ट्रिय आयको गणना कसरी गरिन्छ ? व्याख्या गर्नुहोस् ।
How is national income measured by product method? Explain. [Q.N. 5(b), 2070 'C']
१६. कुल राष्ट्रिय उत्पादन (GNP) र कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (GDP) का बीचको फरकको बारेमा बयान गर्नुहोस् ।
Explain the difference between Gross National Product (GNP) and Gross Domestic Product (GDP). [Q.N. 5(c), 2070 'D']
१७. कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (GDP) र कुल राष्ट्रिय उत्पादन (GNP) का फरकहरू के के छन् ?
What are the differences between Gross Domestic Product (GDP) and Gross National Product (GNP)? [Q.N. 5(c), Set 'A' 2071]
१८. उत्पादन विधिद्वारा राष्ट्रिय आयको गणना कसरी गरिन्छ ?
How is national income calculated from the product method? [Q.N. 5(c), 2071 'D']
१९. छोटो उत्तर लेख्नुहोस् । (Write short notes.)
- (क) राष्ट्रिय आय (National Income) [Q.N. 6(c), 2058]
- (ख) कुल राष्ट्रिय उत्पादन (Gross national product) [Q.N. 6(b), 2059]
- (ग) कुल गार्हस्थ्य उत्पादन र राष्ट्रिय आय (GDP and National Income) [Q.N. 6(b), 2062]

Unit 7: Meaning and Indicators of Economic Development

१. आर्थिक विकास भनेको के हो ? विकासोन्मुख मुलुकहरूका विशेषताहरू के के हुन् ? ४+६
(What is economic development? What are the characteristics of developing countries?) [Q.N. 5, 2058]
२. विकासोन्मुख राष्ट्रका विशेषता के-के हुन् ?
What are the characteristics of developing countries ? [Q.N. 5(a), 2063]
३. आर्थिक विकासका सूचकहरूबारे छोटकरीमा वर्णन गर्नुहोस् । ५
(Describe briefly about the indicators of economic development.) [Q.N. 5(a), 2064]
४. आर्थिक विकासका सूचकहरू केके हुन् ?
(What are the indicators of economic development ?) [Q.N. 5(a), 2065]
५. विकासोन्मुख देशका विशेषताहरू केके हुन् ?
What are the characteristics of developing countries? [Q.N. 5(c), 2066]
६. आर्थिक विकासका सूचकहरूबारे छोटकरीमा वर्णन गर्नुहोस् । ५
Describe briefly about the indicators of economic development. [Q.N. 5 (b), 2067]
७. आर्थिक विकासका सूचकहरू के के हुन् ?
What are the indicators of economic development ? [Q.N.5(b),2068]

६. आर्थिक विकास भनेको के हो ? कम विकसित देशका विशेषताहरू के के हुन् ? १०
What is economic development ? What are the characteristics of under-developed countries? [Q.N. 4, Set 'A' 2069]
९. विकासशील राष्ट्रका विशेषताहरू के के हुन् ?
What are the characteristics of development countries? [Q.N. 5(c), Set 'B' 2069]
१०. विकासोन्मुख देशका विशेषताहरू के के हुन् ?
What are the Characteristics of developing countries? [Q.N. 5(c), Supp. 2069]
११. अल्प विकसित देशका विशेषताहरूको बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain about the characteristics of under developed countries. [Q.N. 5(c), 2070 'C']
१२. कम विकसित देशका विशेषताहरू के के हुन् ?
What are the characteristics of less developed countries? [Q.N. 5(a), 2070 'D']
१३. आर्थिक विकासका सूचकहरूको बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the Indicators of economic development. [Q.N. 5(b), Supp. 2070]
१४. विकासोन्मुख देशका विशेषताहरू लेख्नुहोस् ।
Write down the characteristics of developing countries. [Q.N. 5(ii), 2071 'C']
१५. आर्थिक विकासका परिसूचकहरू के के हुन् ? बयान गर्नुहोस् ।
Describe the indicators of Economic development. [Q.N. 5(b), 2071 'D']
१६. छोटो उत्तर लेख्नुहोस् । (Write short notes.)
(क) आर्थिक विकासको सूचक (Indicators of economic development) [Q.N. 6(b), 2056]
(ख) आर्थिक विकास (Economic development) [Q.N. 6(a), 2057]
(ग) आर्थिक विकास । (Economic development) [Q.N. 6(c), 2059]
(घ) आर्थिक विकास (Economic development) [Q.N. 6(b), 2060]
(ङ) आर्थिक विकासको अवधारणा (Concept of economic development) [Q.N. 6(a), 2061]
(च) विकासोन्मुख राष्ट्रका विशेषताहरू (Characteristics of developing countries) [Q.N. 6(b), 2061]
(छ) विकासोन्मुख देशका विशेषताहरू (Characteristics of developing countries) [Q.N. 6(a), 2062]

Part C : Nepalese Economy

Unit 8: Natural Resources of Nepal

१. नेपालको सर्वाङ्गिक विकासको लागि जलस्रोतको विकास किन आवश्यक हुन्छ ? चर्चा गर्नुहोस् ।
(Why should the development of water resources get priority for the overall development of Nepal ? Discuss.) [Q.N. 7, 2056]
२. नेपालमा वन विनासको परिणतिबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
(Explain the consequences of deforestation in Nepal.) [Q.N. 8, 2056]
३. नेपालमा जलसम्पदाको सम्भावनाबारे लेख्नुहोस् ।
(Write about potentiality of hydroelectricity in Nepal.) [Q.N. 7, 2057]
४. नेपालमा खनिज सम्पदाको वर्तमान अवस्थाबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
(Explain the current position of mineral resources in Nepal.) [Q.N. 8, 2057]
५. नेपालमा जल सम्पदाको वर्तमान अवस्थाबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
(Explain current position of water resources in Nepal.) [Q.N. 7, 2058]
६. नेपालमा वन विनाश हुनुका मुख्य कारणहरू के के हुन् ?
(What are the main causes of deforestation in Nepal?) [Q.N. 8, 2058]
७. नेपालको वनको वर्तमान स्थितिबारे लेख्नुहोस् ।
(Explain the current situation of forest Nepal.) [Q.N. 7, 2059]

८. वातावरण जोगाउने उपायहरूको चर्चा गर्नुहोस् ।
(What measures do you suggest to protect the environment?) [Q.N. 8, 2059]
९. वनविनाशको परिणामहरू केके हुन् ?
(What are the consequences of deforestation?) [Q.N. 7, 2060]
१०. नेपालमा जलविद्युत् विकासमा रहेका कठिनाइहरू केके हुन् ?
(What are the problems of hydro-electricity generation in Nepal?) [Q.N. 8, 2060]
११. वन विनाशका कारणहरू केके हुन् ?
(What are the causes of deforestation?) [Q.N. 7, 2061]
१२. नेपालको आर्थिक विकासमा जलविद्युत्को भूमिका के छ ?
(What is the role of water resources for the economic development in Nepal?) [Q.N. 8, 2061]
१३. नेपालको जलस्रोतको वर्तमान अवस्थाबारे छोटकरीमा वर्णन गर्नुहोस् ।
(Give a brief account of the current situation of Nepal's water resources.) [Q.N. 7, 2062]
१४. वनविनाशका परिणामबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
(Explain the consequences of deforestation.) [Q.N. 8, 2062]
१५. वातावरणीय प्रदूषणका परिणामबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
१०
Explain the consequences of environmental pollution. [Q.N. 7 2063]
१६. वनविनाशका परिणाम के-के हुन् ?
What are the consequences of deforestation? [Q.N. 8(c), 2063]
१७. नेपालको आर्थिक विकासको लागि जलस्रोतको महत्त्वबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
१०
(Explain the importance of water resources for the economic development of Nepal.) [Q.N. 7, 2064]
१८. नेपालका प्रमुख खनिज साधन के-के हुन् ?
२
(What are the major mineral resources of Nepal?) [Q.N. 8(c), 2064]
१९. वनविनाशका मुख्य कारणहरू केके हुन् ?
(What are the major causes of deforestation?) [Q.N. 6(a), 2065]
२०. नेपालको अर्थतन्त्रमा जलसम्पदाको महत्त्वबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
(Explain the importance of water resources in the Nepalese economy.) [Q.N. 6(h), 2065]
२१. खनिज सम्पदाको चारओटा महत्त्व उल्लेख गर्नुहोस् ।
(Mention four importances of mineral resource.) [Q.N. 8(a), 2065]
२२. वन विनाशका कारण र परिणामहरू केके हुन् ?
१०
What are the causes and consequences of deforestation? [Q.N. 7, 2066]
२३. जल सम्पदाको चारओटा महत्त्व उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention four importances of water resources. [Q.N. 8(a), 2066]
२४. नेपालको जलविद्युत्को वर्तमान स्थितिबारे लेख्नुहोस् ।
५
Write about the current situation of hydro-electricity in Nepal. [Q.N. 6 (a), 2067]
२५. नेपालमा वनविनाशका मुख्य कारणहरू केके हुन् ? व्याख्या गर्नुहोस् ।
५
What are the causes of deforestation in Nepal? Explain. [Q.N. 6 (b), 2067]
२६. वातावरण व्यवस्थापन भनेको के हो ?
२
What is environment management? [Q.N. 8 (e), 2067]
२७. नेपालको जलविद्युत्को सम्भावनाबारे लेख्नुहोस् ।
Write about potentiality of hydro-electricity in Nepal. [Q.N.6(a),2068]
२८. वनविनाशका कारण र परिणामहरू के के हुन् ?
5+5
What are the causes and consequences of deforestation? [Q.N.7,2068]
२९. नेपालका मुख्य खनिज साधनहरू के के हुन् ?
What are the major mineral resources of Nepal? [Q.N.8(a),2068]
३०. प्राकृतिक साधनको व्यवस्थापनका कुनै चार समस्याहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention any four problems of natural resource management. [Q.N.8(b),2068]
३१. वन विनाशका परिणामहरू के के हुन् ?
What are the consequences of deforestation? [Q.N. 6(a), Supp. 2068]

३२. दिगो विकास भनेको के हो ?
What is sustainable development? [Q.N. 8(a), Supp. 2068]
३३. औद्योगिक विकासका लागि जलविद्युत् किन आवश्यक छ ?
Why is hydroelectricity necessary for industrial development?
[Q.N. 8(e), Supp. 2068]
३४. नेपालको आर्थिक विकासमा जलस्रोतको महत्त्वबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the importance of water resources for the economic development of Nepal. [Q.N. 6(a), Set 'A' 2069]
३५. वनविनाशका परिणामहरूबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the consequences of deforestation. [Q.N. 6(b), Set 'A' 2069]
३६. वातावरण व्यवस्थापन भनेको के हो ?
What is environment management? [Q.N. 8(e), Set 'A' 2069]
३७. नेपालको आर्थिक विकासमा प्राकृतिक सम्पदाको भूमिकाबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the role of natural resources in the economic development of Nepal. [Q.N. 6(a), Set 'B' 2069]
३८. नेपालमा वनविनाशका कारणहरूबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the causes of deforestation in Nepal. [Q.N. 6(b), Set 'B' 2069]
३९. खनीज सम्पदाका चारओटा महत्त्व उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention four importances of mineral resources. [Q.N. 8(a), Set 'B' 2069]
४०. आर्थिक विकासमा जलस्रोतको महत्त्वबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the role of water resources in economic development. [Q.N. 6(a), Supp. 2069]
४१. खनिज साधनको महत्त्वबारे वर्णन गर्नुहोस् ।
Explain the importance of mineral resources. [Q.N. 6(e), Supp. 2069]
४२. वन विनाशका मुख्य कारणहरू के के हुन् ?
What are the major causes of deforestation? [Q.N. 8(a), Supp. 2069]
४३. नेपालमा खनिज सम्पदाको विकासका समस्याहरूको बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the problems of Mineral resources development in Nepal. [Q.N. 6(a), 2070 'C']
४४. नेपालमा जलसम्पदाको महत्त्व र सम्भावनाका बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् । १०
Explain the importance and potentialities of water resource development in Nepal. [Q.N. 7, 2070 'C']
४५. नेपालमा जलसम्पदाको विकासका समस्याहरूको व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the problems of water resource development in Nepal. [Q.N. 6(a), 2070 'D']
४६. नेपालमा वातावरणीय प्रदूषणका दुष्परिणामहरूको व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the consequences of environmental pollution in Nepal. [Q.N. 6(b), 2070 'D']
४७. नेपालमा खनिज सम्पदाको चारओटा महत्त्वहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention four importances of mineral resources in Nepal. [Q.N. 8(a), 2070 'D']
४८. नेपालको आर्थिक विकासका लागि वन सम्पदाको महत्त्वबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain about the importance of forest resources for the economic development off Nepal. [Q.N. 6(a), Supp. 2070]
४९. नेपालमा जलविद्युत्को सम्भावनाका बारेमा बयान गर्नुहोस् ।
Describe the potentiality of hydroelectricity in Nepal. [Q.N. 6(b), Supp. 2070]
५०. नेपालको औद्योगिक विकासका लागि खनिज सम्पदा किन आवश्यक छ ?
Why is mineral resource necessary for the industrial development of Nepal? [Q.N. 8(e), Supp. 2070]
५१. वन विनाशका परिणामहरूबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the consequences of deforestation of Nepal. [Q.N. 6(a), 2071 'C']
५२. नेपालमा जलविद्युत्को सम्भाव्यता र महत्त्वका बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् । १०
Explain the potentiality and importance of hydroelectricity in Nepal. [Q.N. 7, 2071 'C']

५३. नेपालमा खनिज सम्पदाको विकासमा देखा परेका कुनै चारओटा समस्याहरू लेख्नुहोस् ।
Mention any four problems of mineral resource development in Nepal. [Q.N. 8(a), 2071 'C']
५४. प्राकृतिक श्रोत व्यवस्थापन भनेको के हो ?
What is natural, resource management? [Q.N. 8(d), 2071 'C']
५५. नेपालको आर्थिक विकासमा जलसम्पदाको महत्त्वबारे चर्चा गर्नुहोस् ।
Discuss the importance of water resources in economic development of Nepal. [Q.N. 6(a), 2071 'D']
५६. नेपालमा वन विनासका कारण र परिणामका बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the causes and consequences of deforestation in Nepal. [Q.N. 7(Or), 2071 'D']
५७. खनिज सम्पदाको विकासका चारओटा समस्याहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention any four problems of mineral resources development. [Q.N. 8(a), 2071 'D']

Unit 9: Human Resources

१. नेपालमा मानव साधनको विकासको महत्त्वबारे वर्णन गर्नुहोस् ।
Explain the importance of human resource development in Nepal. [Q.N. 9, 2056]
२. नेपालको आर्थिक विकासमा मानव साधनको महत्त्वबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Describe the importance of human resources in economic development of Nepal. [Q.N. 9, 2057]
३. नेपालमा तीव्रगतिमा बढेको जनसङ्ख्यालाई नियन्त्रण गर्ने उपाय प्रस्तुत गर्नुहोस् ।
Suggest different measures to control rapid population growth in Nepal. [Q.N. 9, 2058]
४. उच्च जनसङ्ख्या वृद्धिको परिणामहरूको बारेमा लेख्नुहोस् ।
Explain the consequences of high population growth. [Q.N. 9, 2059]
५. नेपालको उच्च जनसङ्ख्या वृद्धि दर नियन्त्रण गर्ने उपायहरूको सुझाव दिनुहोस् ।
Suggest the measures to control the high population growth rate in Nepal. [Q.N. 9, 2060]
६. नेपालमा उच्च जनसङ्ख्या वृद्धिका कारणहरूको व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the causes of high population growth in Nepal. [Q.N. 9, 2061]
७. नेपालको उच्च जनसङ्ख्या वृद्धि नियन्त्रण गर्ने उपायहरूबारे सुझाव दिनुहोस् ।
Suggest remedial measures to control the high population growth of Nepal. [Q.N. 9, 2062]
८. नेपालमा उच्च जनसङ्ख्या वृद्धिका कारणहरूबारे प्रकाश पार्नुहोस् ।
Highlight the causes of rapid population growth in Nepal. [Q.N. 6(a), 2063]
९. मानव विकासका सूचकहरू के-के हुन् ?
What are the indicators of human development ? [Q.N. 8(d), 2063]
१०. मानव विकासका प्रमुख सूचकहरूबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the major indicators of human development. [Q.N. 6(a), 2064]
११. नेपालको उच्च जनसङ्ख्या वृद्धिका कारण र परिणामबारे छलफल गर्नुहोस् ।
Discuss about the causes and consequences of rapid population growth in Nepal. [Q.N. 7(or), 2064]
१२. जनसङ्ख्या वृद्धिका परिणामहरूको व्याख्या गर्नुहोस् ।
Describe the consequences of population growth. [Q.N. 6(b), 2065]
१३. नेपालको जनसङ्ख्याको आकार र वृद्धिदरको उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention the size and growth rate of the population of Nepal. [Q.N. 8(d), 2065]
१४. जनसङ्ख्या वृद्धिका कारणहरू के-के हुन् ?
What are the causes of population growth? [Q.N. 6(a), 2066]
१५. जनसङ्ख्या वृद्धिका चारओटा परिणाम उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention four consequences of population growth. [Q.N. 8(b), 2066]
१६. उच्च जनसङ्ख्या वृद्धिका परिणामहरूबारे लेख्नुहोस् ।
Explain the consequences of high population growth. [Q.N. 6 (c), 2067]

१७. मानव विकासका सूचकहरू केके हुन् ? २
What are the indicators of human development ? [Q.N. 8 (b), 2067]
१८. उच्च जनसङ्ख्या वृद्धिका परिणामहरूको व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the consequences of high population growth. [Q.N.6(b),2068]
१९. नेपालमा तिब्र जनसङ्ख्या वृद्धिका कारणहरू के के हुन् ?
What are the causes of rapid population growth in Nepal?
[Q.N. 6(b), Supp. 2068]
२०. नेपालको अर्थतन्त्रमा मानव साधनको किन आवश्यक छ ?
Why is human resource necessary for the Nepalese economy?
[Q.N. 6(d), Supp. 2068]
२१. उच्च जनसङ्ख्या वृद्धिका कारण र परिणामहरूबारे व्याख्या गर्नुहोस् । १०
Explain the causes and consequences of high population growth.
[Q.N. 7, Set 'A' 2069]
२२. नेपालमा उच्च जनसङ्ख्या वृद्धिका परिणामबारे छलफल गर्नुहोस् ।
Discuss the consequences of high population growth in Nepal.
[Q.N. 6(g), Set 'B' 2069]
२३. मानव विकासका सूचकहरू के के हुन् ?
What are the indicators of human development? [Q.N. 8(b), Set 'B' 2069]
२४. तिब्र जनसङ्ख्या वृद्धि नियन्त्रण गर्ने उपायहरू के के हुन् ?
What are the remedial measures to control rapid population growth?
[Q.N. 6(b), Supp. 2069]
२५. नेपालमा तिब्र जनसङ्ख्या वृद्धिका मुख्य कारणहरू के के हुन् ?
What are the major causes of repaid population growth in Nepal?
[Q.N. 8(b), Supp. 2069]
२६. नेपालमा जनसङ्ख्या वृद्धिका कारणहरू र यसका असरहरूको बयान गर्नुहोस् ।
Explain the causes and consequences of population growth in Nepal.
[Q.N. 7(Or), 2070 'C']
२७. नेपालमा जनसङ्ख्या वृद्धि नियन्त्रणका उपायहरूको बयान गर्नुहोस् ।
Explain the measures to control population growth in Nepal.
[Q.N. 6(c), 2070 'D']
२८. मानव विकास सूचकाङ्क भनेको के हो ?
What is human development index (HDI) ? [Q.N. 8(b), 2070 'D']
२९. नेपालमा जनसङ्ख्या वृद्धिका कारणहरूको बारेमा छलफल गर्नुहोस् ।
Discuss about the causes of population growth in Nepal. [Q.N. 6(c), Supp. 2070]
३०. नेपालमा जनसङ्ख्या वृद्धिका कारणहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Describe the causes of population growth in Nepal. [Q.N. 6(b), 2071 'C']
३१. मानव साधनका प्रमुख चारओटा महत्त्व उल्लेख गर्नुहोस् ।
Write down any four importances of human resources in Nepal. [Q.N. 8(b), 2071 'D']

Unit 10: Agriculture

१. नेपालमा कृषि बजारका समस्याहरू केके हुन् ?
What are the problems of agricultural marketing in Nepal ? [Q.N. 10, 2056]
२. नेपालको ग्रामिण क्षेत्रमा कृषिको निम्ति आवश्यक वित्तीय व्यवस्था कसरी गरिन्छ ? How is the agriculture sector financed in the rural areas of Nepal ? [Q.N. 10, 2057]
३. नेपालको कृषिको समस्याको व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the problems of Nepalese agriculture. [Q.N. 10, 2058]
४. नेपालको कृषि बजारका समस्याहरू के के हुन् ? वर्णन गर्नुहोस् । What are the problems of agricultural marketing in Nepal? Explain. [Q.N. 10, 2059]
५. 'कृषि नेपालको आर्थिक विकासको मेरुदण्ड हो।' चर्चा गर्नुहोस् ।
'Agriculture is the backbone of the Nepalese economy'. Discuss. [Q.N. 10, 2060]

६. नेपालमा कृषि विकासका समस्याहरूबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the problems of agriculture development in Nepal. [Q.N. 16, 2061]
७. नेपालको कृषिका विशेषताबारे छलफल गर्नुहोस् ।
Discuss the characteristics of Nepalese agriculture. [Q.N. 10, 2062]
८. नेपालमा कृषि वित्तका स्रोतहरू के-के हुन् ?
What are the sources of agricultural finance in Nepal ? [Q.N. 6(b), 2063]
९. नेपालको कृषिसम्बन्धी समस्याबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the problems of Nepalese agriculture. [Q.N. 6(b), 2064]
१०. नेपालमा कृषि बजारको प्रकृति कस्तो छ ?
What is the nature of agricultural marketing in Nepal ? [Q.N. 8(e), 2064]
११. कृषि ऋणका विभिन्न स्रोतहरूको बारेमा छलफल गर्नुहोस् ।
Discuss about different sources of agricultural credit. [Q.N. 6(c), 2065]
१२. कृषिका कुनै चारओटा विशेषता लेख्नुहोस् ।
Write any four characteristics of agriculture. [Q.N. 8(b), 2065]
१३. कृषि बजार भनेको के हो ? कृषि बजारका समस्याहरू केके हुन् ?
What is agricultural marketing? What are the problems of agricultural marketing? [Q.N. 7(or), 2066]
१४. कृषिका चारओटा समस्या औल्याउनुहोस् ।
Point out four problems of agriculture. [Q.N. 8(c), 2066]
१५. नेपालमा कस्तो प्रकृतिको कृषि बजार विद्यमान रहेको छ ? नेपालको कृषि बजारमा देखिएका समस्याको चर्चा गर्नुहोस् ।
What is the nature of agricultural marketing in Nepal ? Discuss the problems of agricultural marketing in Nepal. [Q.N. 7 (Or), 2067]
१६. कृषिका कुनै चार विशेषताहरू लेख्नुहोस् ।
Write any four characteristics of agriculture. [Q.N. 8 (d), 2067]
१७. नेपालको कृषि बजारमा देखिएका समस्याहरूको बारेमा छलफल गर्नुहोस् ।
Discuss the problems of agricultural marketing in Nepal. [Q.N.6(c),2068]
१८. नेपालको ग्रामीण क्षेत्रमा कृषि ऋणका मुख्य स्रोतहरूको उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention the main sources of agricultural credit in rural area of Nepal. [Q.N.8(d),2068]
१९. नेपालको कृषि क्षेत्रका विशेषताहरू के के हुन् ?
What are the characteristics of Nepal's agricultural sector? [Q.N. 6(c), Supp. 2068]
२०. नेपालको कृषि क्षेत्रका मुख्य चार समस्याहरू के के हुन् ?
What are the four major problems of the Nepalese agriculture? [Q.N. 8(b), Supp. 2068]
२१. नेपालका कृषि बजारका समस्याहरूको व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the problems of agriculture marketing in Nepal. [Q.N. 6(c), Set 'A' 2069]
२२. नेपालको कृषि वित्तका स्रोतहरू के के हुन् ?
What are the sources of agricultural finance of Nepal? [Q.N. 8(a), Set 'A' 2069]
२३. नेपालमा कृषिका समस्याहरूको व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the problems of agriculture in Nepal. [Q.N. 6(c), Set 'B' 2069]
२४. नेपालको ग्रामीण क्षेत्रमा कृषि ऋणका मुख्य स्रोतहरू के के हुन् ?
What are the main sources of agriculture credit in rural areas of Nepal? [Q.N. 8(d), Set 'B' 2069]
२५. नेपालमा कृषि वित्तका स्रोतहरू के के हुन् ?
What are the sources of agricultural finance in Nepal? [Q.N. 6(c), Supp. 2069]
२६. नेपालमा कृषिका कुनै चारओटा समस्याहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention any four problems of agricultures in Nepal. [Q.N. 8(c), Supp. 2069]

२७. नेपालमा कृषि बजारका प्रमुख समस्याहरूका बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain about the problems of Agriculture marketing in Nepal. [Q.N. 6(b), 2070 'C']
२८. नेपालमा कृषि वित्तका प्रमुख स्रोतहरू के के छन् ?
What are the major sources of agricultural finance in Nepal? [Q.N. 8(d), 2070 'C']
२९. "कृषि नेपालको आर्थिक विकासको मेरुदण्ड हो ।" व्याख्या गर्नुहोस् ।
"Agriculture is the 'Backbone of the economic development of Nepal". Explain. [Q.N. 6(d), 2070 'D']
३०. कृषि बजार भनेको के हो ?
What is agricultural marketing? [Q.N. 8(d), 2070 'D']
३१. नेपालमा कृषि वित्तका समस्याहरूको बारेमा बयान गर्नुहोस् ।
Describe the problems of Agricultural finance in Nepal. [Q.N. 6(d), Supp. 2070]
३२. नेपालको कृषि बजारका प्रमुख चारओटा समस्याहरूको बारे उल्लेख गर्नुहोस् ।
Write four major problems of Agriculture market in Nepal. [Q.N. 8(c), Supp. 2070]
३३. नेपालको कृषि बजारका विशेषताहरूबारे बयान गर्नुहोस् ।
Describe the features of agriculture market in Nepal. [Q.N. 6(c), 2071 'C']
३४. नेपालमा कृषि वित्तका प्रमुख स्रोतहरू लेख्नुहोस् ।
Mention the sources of agricultural finance in Nepal. [Q.N. 8(e), 2071 'C']
३५. "कृषि नेपालको अर्थतन्त्रको मेरुदण्ड हो ।" यस भनाईलाई व्याख्या गर्नुहोस् ।
"Agriculture is the backbone of Nepal." Explain this statement. [Q.N. 6(b), 2071 'D']
३६. नेपालमा कृषि वित्तका प्रमुख स्रोतहरू के के हुन् ?
What are the main sources of agriculture finance in Nepal? [Q.N. 8(c), 2071 'D']
३७. कृषि बजार भनेको के हो ?
What is agricultural marketing? [Q.N. 8(d), 2071 'D']

Unit 11: Poverty

१. नेपालमा गरिबी निवारणको लागि के-के सुधारात्मक सुझावहरू दिनुहुन्छ ?
What remedial measures do you suggest for poverty alleviation in Nepal ? [Q.N. 11, 2057]
२. नेपालमा गरिबीका कारणहरू के के हुन् ?
What are the causes of poverty in Nepal? [Q.N. 11, 2058]
३. नेपालमा गरिबी निवारण गर्न आवश्यक उपायहरू केके हुन् ? व्याख्या गर्नुहोस् ।
Suggest the remedial measures to alleviate the poverty in Nepal. [Q.N. 18, 2060]
४. नेपालमा गरिबी निवारण गर्ने उपायहरूबारे सुझाव दिनुहोस् ।
Suggest remedial measures to alleviate poverty in Nepal. [Q.N. 13, 2061]
५. नेपालमा गरिबीका कारणहरू केके हुन् ?
What are the causes of poverty in Nepal ? [Q.N. 11, 2062]
६. गरिबीका विशेषताबारे वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the characteristics of the poor. [Q.N. 6(c), 2063]
७. निरपेक्ष गरिबी र सापेक्ष गरिबीको भिन्नता बताउनुहोस् ।
Distinguish between absolute poverty and relative poverty. [Q.N. 8(a), 2063]
८. नेपालमा गरिबी घटाउने उपायबारे सुझाव दिनुहोस् ।
Suggest remedial measures to reduce poverty in Nepal. [Q.N. 6(c), 2064]
९. निरपेक्ष गरिबी र सापेक्ष गरिबीको भिन्नता बताउनुहोस् ।
Distinguish between absolute poverty and relative poverty. [Q.N. 8(d), 2064]
१०. गरिबीका कारणहरू केके हुन् ? नेपालको गरिबी घटाउनका लागि सुझाव दिनुहोस् ।
What are the causes of poverty ? Give suggestions for alleviating the poverty in Nepal. [Q.N. 7, 2065]

११. गरिबीका चारओटा प्रमुख विशेषताहरू केके हुन् ?
What are the four major characteristics of poverty ? [Q.N. 8(c), 2065]
१२. नेपालमा गरिबीका मुख्य कारणहरू केके हुन् ?
What are the main causes of poverty in Nepal? [Q.N. 6(f), 2066]
१३. गरिबी भनेको के हो ?
What is poverty? [Q.N. 8(d), 2066]
१४. नेपालमा गरिबीका कारणहरू केके हुन् ? गरिबी हटाउने उपायबारे सुझाव दिनुहोस् । १०
What are the causes of poverty in Nepal ? Suggest remedial measures to reduce poverty in Nepal. [Q.N. 7, 2067]
१५. निरपेक्ष गरिबी भनेको के हो ?
What is absolute poverty ? [Q.N. 8 (a), 2067]
१६. नेपालमा गरिबीका कारणहरू के के हुन् ? चर्चा गर्नुहोस् ।
What are the causes of poverty in Nepal? Discuss. [Q.N.6(f),2068]
१७. निरपेक्ष गरिबी भनेको के हो ?
What is absolute poverty ? [Q.N.8(c),2068]
१८. गरिबी भनेको के हो ? नेपालको गरिबी निवारणका लागि सुझावहरूको व्याख्या गर्नुहोस् । १०
What is poverty? Explain the suggestions for poverty alleviation in Nepal. [Q.N. 7, Supp. 2068]
१९. गरिबीका चारओटा विशेषता उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention four characteristics of poverty. [Q.N. 8(c), Supp. 2068]
२०. नेपालमा गरिबीका कारणहरूबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the causes of poverty in Nepal. [Q.N. 6(e), Set 'A' 2069]
२१. निरपेक्ष गरिबी र सापेक्ष गरिबीबीच भिन्नता देखाउनुहोस् ।
Distinguish between absolute poverty and relative poverty. [Q.N. 8(c), Set 'A' 2069]
२२. गरिबीका कारणहरूको चर्चा गर्नुहोस् ।
Discuss about the causes of poverty. [Q.N. 6(e), Set 'B' 2069]
२३. गरिबीका कुनै चारओटा विशेषताहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention any four characteristics of poverty. [Q.N. 8(e), Set 'B' 2069]
२४. नेपालमा गरिबीका कारणहरू के के हुन् ? नेपालमा गरिबी नियन्त्रणका उपायहरू बताउनुहोस् ।
What are the causes of poverty in Nepal? Give suggestions for controlling poverty in Nepal. [Q.N. 7(Or), Supp. 2069]
२५. निरपेक्ष गरिबी भनेको के हो ?
What is absolute poverty? [Q.N. 8(d), Supp. 2069]
२६. नेपालमा गरिबीका विशेषताहरूबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the characteristics of poverty in Nepal. [Q.N. 6(g), 2070 'C']
२७. गरिबी निवारणका लागि कुनै चारओटा सुझावहरू दिनुहोस् ।
Give any four suggestions for poverty alleviation. [Q.N. 8(b), 2070 'C']
२८. नेपालमा गरिबीका कारणहरूको बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain about the causes of poverty in Nepal. [Q.N. 6(e), 2070 'D']
२९. नेपालमा गरिबीका कारणहरूबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the causes of poverty in Nepal. [Q.N. 6(f), Supp. 2070]
३०. निरपेक्ष गरिबी र सापेक्ष गरिबीबीच फरक देखाउनुहोस् ।
Distinguish between absolute poverty and relative poverty. [Q.N. 8(b), Supp. 2070]
३१. नेपालमा गरिबीका कारणहरूबारे चर्चा गर्नुहोस् ।
Discuss the causes of poverty in Nepal. [Q.N. 6(g), 2071 'C']
३२. गरिबीका चारओटा विशेषताहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention four characteristics of poor. [Q.N. 8(b), 2071 'C']
३३. गरिबीको परिभाषा दिनुहोस् । नेपालमा गरिबी निवारणका उपायहरूको बारेमा उल्लेख

गर्नुहोस् ।

Define poverty. Explain the remedial measures to control poverty in Nepal.

[Q.N. 6(c), 2071 'D']

Unit 12: Industry

१. नेपालमा घरेलु उद्योगको महत्त्वबारे चर्चा गर्नुहोस् ।
(Discuss the importance of cottage industries in Nepal.) [Q.N. 12, 2056]
२. पर्यटन उद्योग भनेको के हो ? यसको विकासका मुख्य समस्याहरू केके हुन् ?
(What is tourism industry ? What are the main problems in its development ?) [Q.N. 13, 2056]
३. नेपालमा पर्यटन उद्योगको सम्भावना के छ ? (What is the prospect of tourism industry in Nepal?) [Q.N. 12, 2058]
४. नेपालमा घरेलु उद्योगको महत्त्वमाथि प्रकाश पार्नुहोस् ।
(Explain the importance of cottage industry in Nepal.) [Q.N. 12, 2059]
५. नेपालमा पर्यटन उद्योगको विकासको सम्भावनाको मूल्याङ्कन गर्नुहोस् । (Make an assessment of the prospects of tourism industry in Nepal.) [Q.N. 16, 2060]
६. नेपालको आर्थिक विकासमा पर्यटन उद्योगको महत्त्वको मूल्याङ्कन गर्नुहोस् ।
(Examine the role of tourism industry for the economic development in Nepal.) [Q.N. 11, 2061]
७. नेपालमा घरेलु तथा साना उद्योगको महत्त्वबारे चर्चा गर्नुहोस् । (Examine the importance of cottage and small industry in Nepal.) [Q.N. 17, 2061]
८. नेपालको पर्यटन उद्योगले अहिले सामना गर्नुपरेका समस्याहरूबारे वर्णन गर्नुहोस् ।
(Describe the problems that Nepal's tourism industry is facing now.) [Q.N. 13, 2062]
९. नेपालमा ठूला उद्योगका प्रमुख समस्याहरू के-के हुन् ? (What are the major problems of large-scale industries in Nepal ?) [Q.N. 6(d), 2063]
१०. नेपालमा पर्यटन उद्योगका समस्या र सम्भावना के-के छन् ? १०
(What are the problems and prospects of tourism industry in Nepal.) [Q.N. 7(or), 2063]
११. नेपालमा पर्यटन उद्योगको महत्त्वबारे छलफल गर्नुहोस् । ५
(Discuss the importance of tourism industry in Nepal.) [Q.N. 6(d), 2064]
१२. नेपालमा उद्योगहरूको वर्गीकरण कसरी गरिएको छ ? २
(How have the industries been classified in Nepal ?) [Q.N. 8(a), 2064]
१३. नेपालको पर्यटन उद्योगका मुख्य समस्याहरू केके हुन् ? पर्यटन उद्योगका समस्या समाधानका लागि सुझाव दिनुहोस् । (What are the main problems of tourism industry in Nepal ? Give suggestion for solving the problems of tourism industry.) [Q.N. 7(or), 2065]
१४. पर्यटन उद्योग भनेको के हो ?
what is tourism industry? [Q.N. 6(b), 2066]
१५. नेपालमा घरेलु उद्योगको महत्त्वबारे चर्चा गर्नुहोस् ।
Discuss the importance of cottage industries in Nepal. [Q.N. 6(c), 2066]
१६. सार्वजनिक उद्यम भनेको के हो ? What is public enterprises? [Q.N. 8(e), 2066]
१७. नेपालको आर्थिक विकासमा पर्यटन उद्योगको महत्त्वबारे व्याख्या गर्नुहोस् । ५
Explain the role of tourism industry in economic development of Nepal. [Q.N. 6 (d), 2067]
१८. घरेलु उद्योग भन्नाले के बुझिन्छ ? २
What is meant by cottage industry ? [Q.N. 8 (c), 2067]
१९. नेपालको पर्यटन उद्योगका मुख्य समस्याहरू के के हुन् ? पर्यटन उद्योगका समस्या समाधानका लागि सुझाव दिनुहोस् ।
What are the main problems of tourism industry in Nepal ? Give suggestions for solving the problems of tourism industry. [Q.N.7(Or),2068]

२०. घरेलु उद्योग भनेको के हो ? What is cottage industry ? [Q.N.8(e),2068]
२१. नेपालमा साना तथा घरेलु उद्योगका समस्याहरूको व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the problems of small and cottage industries in Nepal. [Q.N.7(Or), Supp. 2068]
२२. पर्यटन उद्योग भन्नाले के बुझिन्छ ?
What do you mean by tourism industry? [Q.N. 8(d), Supp. 2068]
२३. नेपालका सार्वजनिक संस्थानको वर्तमान अवस्थाको बारेमा लेख्नुहोस् ।
Write about current status of public enterprises of Nepal. [Q.N. 6(d), Set 'A' 2069]
२४. नेपालको आर्थिक विकासमा पर्यटन उद्योगको महत्त्वबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the importance of tourism industry in the economic development of Nepal. [Q.N. 6(g), Set 'A' 2069]
२५. घरेलु उद्योग भन्नाले के बुझिन्छ ?
What is meant by cottage industry? [Q.N. 8(d), Set 'A' 2069]
२६. नेपालमा पर्यटन व्यवसायको महत्त्व र सम्भावनाका बारेमा चर्चा गर्नुहोस् ।
Discuss the importance and prospects of tourism industry in Nepal. [Q.N. 7(Or), Set 'B' 2069]
२७. नेपालमा उद्योगको वर्गीकरण कसरी गरिन्छ ?
How have the industries been classified in Nepal? [Q.N. 8(c), Set 'B' 2069]
२८. नेपालमा साना तथा घरेलु उद्योगका महत्त्वहरू के के हुन् ?
What are the importances of small and cottage industries in Nepal? [Q.N. 6(d), Supp. 2069]
२९. पर्यटन उद्योग भन्नाले के बुझिन्छ ?
What is meant by tourism industry? [Q.N. 8(e), Supp. 2069]
३०. नेपालमा घरेलु तथा साना उद्योगको महत्त्वबारे चर्चा गर्नुहोस् ।
Discuss the importance of cottage and small scale industries in Nepal. [Q.N. 6(c), 2070 'C']
३१. नेपालमा ठूला उद्योगका प्रमुख चारओटा समस्याहरू के के हुन् ?
What are the four main problems faced by large scale industries in Nepal. [Q.N. 8(c), 2070 'C']
३२. नेपालमा पर्यटन उद्योगको महत्त्वका बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।
Describe about the importance of tourism industry in Nepal. [Q.N. 6(f), 2070 'D']
३३. नेपालमा साना तथा घरेलु उद्योगहरूका समस्याहरू के के छन् ? व्याख्या गर्नुहोस् ।
What are the problems of small and cottage industries of Nepal? Explain. [Q.N. 7(Or), 2070 'D']
३४. पर्यटन उद्योग भनेको के हो ?
What is tourism industry? [Q.N. 8(c), 2070 'D']
३५. नेपालमा मझौला तथा ठूलो उद्योगहरूले भोग्नु परेका समस्याहरू व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the problems faced by medium and large scale industries in Nepal. [Q.N. 6(e), Supp. 2070]
३६. नेपालको पर्यटन विकासका प्रमुख चारओटा समस्याहरू के के हुन् ?
What are the four major problems of Tourism development in Nepal. [Q.N. 8(a), Supp. 2070]
३७. नेपालमा पर्यटन उद्योगको सम्भावना र समस्याहरूका बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the prospects and problems of tourism industry in Nepal. [Q.N. 7(Or), 2071 'C']
३८. नेपालमा मझौला तथा ठूलो उद्योगहरूका महत्त्वहरूबारे उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention the importance of medium and large industries in Nepal. [Q.N. 6(e), 2071 'D']
३९. नेपालमा पर्यटन उद्योगका महत्त्व र समस्याहरूको बारेमा चर्चा गर्नुहोस् ।
Discuss the importance and problems of Tourism Industry in Nepal. [Q.N. 7, 2071 'D']

Unit 13: Transport and Communication

१. नेपालमा स्थल यातायातको वर्तमान अवस्था कस्तो छ ? चर्चा गर्नुहोस् ।
How is the present condition of surface transportation in Nepal ? Discuss.
[Q.N. 14, 2056]
२. नेपालमा सञ्चारको वर्तमान अवस्थाको वर्णन गर्नुहोस् ।
Explain the present situation of communication in Nepal. [Q.N. 14, 2057]
३. नेपालमा हवाई यातायातको वर्तमान अवस्थाबारे लेख्नुहोस् ।
Write down the present position of air transport in Nepal. [Q.N. 14, 2058]
४. नेपालको विकासमा सञ्चारको भूमिकाबारे वर्णन गर्नुहोस् ।
Explain the role of communications in economic development of Nepal.
[Q.N. 18, 2059]
५. आर्थिक विकासमा सञ्चारको महत्त्वबारे चर्चा गर्नुहोस् ।
Describe the importance of communication in economic development.
[Q.N. 14, 2060]
६. नेपालको आर्थिक विकासमा यातायातको भूमिकाबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the role of transportation for the economic development of Nepal.
[Q.N. 18, 2061]
७. नेपालमा सञ्चारका सेवाहरूको वर्तमान स्थितिबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the present situation of communication services in Nepal.
[Q.N. 14, 2062]
८. आर्थिक विकासमा सञ्चारको भूमिकाबारे वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the role of communication in economic development. [Q.N. 6(e), 2063]
९. आर्थिक विकासमा सञ्चारको भूमिका के हुन्छ ?
What is the role of communication in economic development ?
[Q.N. 6(e), 2064]
१०. नेपालका चारओटा प्रमुख राजमार्ग के-के हुन् ?
What are the four major highways of Nepal ? [Q.N. 8(b), 2064]
११. आर्थिक विकासमा यातायातको भूमिकाबारे चर्चा गर्नुहोस् ।
Discuss about the role of transportation in economic development.
[Q.N. 6(d), 2065]
१२. नेपालमा सञ्चारका माध्यमहरू केके हुन् ?
What are the means of communication in Nepal ? [Q.N. 8(e), 2065]
१३. सञ्चारले आर्थिक विकासमा कसरी योगदान दिन्छ ?
How does communication contribute in economic development?
[Q.N. 6(d), 2066]
१४. आर्थिक विकासमा सञ्चारको महत्त्वबारे चर्चा गर्नुहोस् ।
Describe the importance of communication in economic development.
[Q.N. 6 (f), 2067]
१५. आर्थिक विकासमा यातायातको महत्त्वबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the role of transportation in economic development. [Q.N.6(d),2068]
१६. नेपालका यातायातका साधनहरूको वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the means of transportation of Nepal. [Q.N. 6(f), Supp. 2068]
१७. नेपालको आर्थिक विकासका लागि यातायात र सञ्चारको आवश्यकताबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the necessity of transportation and communication for the economic development of Nepal. [Q.N. 7(Or), Set 'A' 2069]
१८. आर्थिक विकासमा यातायातको भूमिकाबारे छलफल गर्नुहोस् ।
Discuss the role of transportation in economic development.
[Q.N. 6(d), Set 'B' 2069]

१९. यातायातका साधनहरू के के हुन् ? नेपालको अर्थतन्त्रमा यातायातको महत्त्व उल्लेख गर्नुहोस् । १०
What are the means of transportation? Explain the role of transportation in the Nepalese economy. [Q.N. 7, Supp. 2069]
२०. नेपालको आर्थिक विकासमा सञ्चारको भूमिकाबारे वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the role of communication for economic development of Nepal. [Q.N. 6(d), 2070 'C']
२१. नेपालको आर्थिक विकासमा यातायातको महत्त्वबारे प्रकाश पार्नुहोस् । १०
Highlight the importance of transportation for economic development of Nepal. [Q.N. 7, 2070 'D']
२२. नेपालको आर्थिक विकासमा यातायात र सञ्चारको महत्त्वबारे व्याख्या गर्नुहोस् । १०
Explain the importance of transportation and communication for the economic development of Nepal. [Q.N. 7, Supp. 2070]
२३. नेपालको आर्थिक विकासमा यातायातको भूमिकाका बारेमा बयान गर्नुहोस् ।
Describe the role of transportation in economic development of Nepal. [Q.N. 6(d), 2071 'C']
२४. नेपालमा यातायातका साधनहरूको बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the means of transportation in Nepal. [Q.N. 6(d), 2071 'D']

Unit 14: Foreign Trade

१. वैदेशिक व्यापार भनेको के हो ? नेपालको वैदेशिक व्यापारको बनावटबारे चर्चा गर्नुहोस् ।
What is foreign trade ? Discuss the composition of Nepalese foreign trade. [Q.N. 15, 2056]
२. नेपालको वैदेशिक व्यापारको बनावटको बारेमा वर्णन गर्नुहोस् ।
Explain the composition of foreign trade of Nepal. [Q.N. 15, 2057]
३. नेपालको वैदेशिक व्यापारको मुख्य समस्याहरू के के हुन् ?
What are the main problems of foreign trade of Nepal? [Q.N. 15, 2058]
४. नेपालको वैदेशिक व्यापारका समस्याहरू प्रकाश पार्नुहोस् ।
Highlight the problems of foreign trade in Nepal. [Q.N. 14, 2059]
५. नेपालको वैदेशिक व्यापारको संरचनाको व्याख्या गर्नुहोस् ।
Describe the composition of foreign trade of Nepal. [Q.N. 17, 2060]
६. नेपालको वैदेशिक व्यापारको संरचनाबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the position of foreign trade of Nepal. [Q.N. 15, 2061]
७. नेपालको वैदेशिक व्यापारका मुख्य समस्याहरू केके हुन् ?
What are the main problems of Nepalese foreign trade ? [Q.N. 15, 2062]
८. नेपालको वैदेशिक व्यापारको संरचनाबारे वर्णन गर्नुहोस् ।
Discuss the composition of Nepalese foreign trade. [Q.N. 6(f), 2063]
९. नेपालको वैदेशिक व्यापारका मुख्य समस्याहरू केके हुन् ?
What are the major problems of Nepal's foreign trade ? [Q.N. 8(e), 2063]
१०. नेपालको वैदेशिक व्यापारका मुख्य समस्याहरू केके हुन् ? ५
What are the main problems of Nepalese foreign trade ? [Q.N. 6(f), 2064]
११. नेपालको वैदेशिक व्यापारको बनावटबारे छलफल गर्नुहोस् ।
Discuss about the composition of Nepalese foreign trade. [Q.N. 6(e), 2065]
१२. नेपालको वैदेशिक व्यापारको प्रवृत्ति कस्तो छ ?
What is the trend of Nepalese foreign trade? [Q.N. 6(e), 2066]
१३. नेपालको वैदेशिक व्यापारका मुख्य समस्याहरूबारे व्याख्या गर्नुहोस् । ५
Explain the major problems of Nepal's foreign trade. [Q.N. 6 (e), 2067]

१४. नेपालको वैदेशिक व्यापारका मुख्य समस्याबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the major problems of Nepal's foreign trade. [Q.N.6(e),2068]
१५. नेपालको वैदेशिक व्यापारका मुख्य समस्याहरू के के हुन् ?
What are the major problems of foreign trade of Nepal? [Q.N. 6(e), Supp. 2068]
१६. नेपालमा वैदेशिक व्यापारका समस्याहरू के के हुन् ? व्याख्या गर्नुहोस् ।
What are the problems of foreign trade in Nepal? Explain.
[Q.N. 6(f), Set 'A' 2069]
१७. नेपालको वैदेशिक व्यापारको बनावटबारे चर्चा गर्नुहोस् । वैदेशिक व्यापारका समस्याहरू के के हुन् ?
Discuss about the composition of foreign trade of Nepal. What are the problems of foreign trade?
[Q.N. 7, Set 'B' 2069]
१८. नेपालमा वैदेशिक व्यापारको दिशाबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Describe the direction of foreign trade of Nepal. [Q.N. 6(f), Supp. 2069]
१९. नेपालको वैदेशिक व्यापारका समस्याहरूको बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the problems of Foreign Trade of Nepal. [Q.N. 6(e), 2070 'C']
२०. नेपालले निर्यात गर्ने प्रमुख दसओटा वस्तुहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention the ten major commodities exported by Nepal. [Q.N. 8(a), 2070 'C']
२१. नेपालको वैदेशिक व्यापारको दिशाका बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain about the Direction of foreign trade of Nepal. [Q.N. 6(g), 2070 'D']
२२. नेपालको वैदेशिक व्यापारको संरचनाका बारेमा बयान गर्नुहोस् ।
Describe about the composition of Foreign Trade of Nepal.
[Q.N. 6(g), Supp. 2070]
२३. नेपालको वैदेशिक व्यापारका संरचनाको बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।
Describe the composition of Foreign Trade of Nepal. [Q.N. 6(e), 2071 'C']
२४. नेपालको वैदेशिक व्यापारको दिशाबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the direction of foreign trade of Nepal. [Q.N. 6(f), 2071 'D']
२५. वैदेशिक व्यापारका चारओटा समस्या उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention four problems of foreign trade. [Q.N. 8(e), 2071 'D']

Unit 15: Government Finance

१. नेपालमा राजश्वको मुख्य स्रोतहरूबारे चर्चा गर्नुहोस् ।
Discuss the main sources of revenue in Nepal. [Q.N. 17, 2056]
२. नेपालमा राजश्वको मुख्य स्रोतको बारे चर्चा गर्नुहोस् ।
Describe the main sources of Govt. Revenue in Nepal. [Q.N. 17, 2057]
३. सरकारका आयका विभिन्न स्रोतहरू के के हुन् ?
What are the various sources of government revenue? [Q.N. 17, 2058]
४. सरकारी खर्चको वर्गीकरण गर्नुहोस् ।
Classify the government expenditure in Nepal. [Q.N. 17, 2059]
५. सरकारी आयको विभिन्न स्रोतहरूको व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the different sources of government revenue. [Q.N. 12, 2060]
६. नेपालको सरकारी खर्च वर्गीकरण व्यवस्थाबारे छलफल गर्नुहोस् ।
Discuss the government expenditure classification system of Nepal.
[Q.N. 17, 2062]
७. सरकारी राजस्वका प्रमुख स्रोतहरू के-के हुन् ?
What are the major sources of government revenue ? [Q.N. 6(g), 2063]
८. नेपालको सरकारी खर्चका प्रमुख शीर्षकबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the headings of government expenditure in Nepal. [Q.N. 6(g), 2064]

९. सरकारी आयका मुख्य स्रोतहरू केके हुन् ?
What are the major sources of government revenue ? [Q.N. 6(f), 2065]
१०. सरकारी व्ययको वर्गीकरण कसरी गरिएको छ ?
How is government expenditure classified? [Q.N. 6(g), 2066]
११. सरकारी आयका मुख्य स्रोतहरू केके हुन् ?
What are the major sources of government revenue ? [Q.N. 6 (g), 2067]
१२. सरकारी आयका मुख्य स्रोतहरू के के हुन् ?
What are the sources of government revenue ? [Q.N.6(g),2068]
१३. नेपाल सरकारका आम्दानीका स्रोतहरूको उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention the sources of government revenue in Nepal. [Q.N. 6(g), Supp. 2068]
१४. नेपालमा बजेट तर्जुमा गर्दा अपनाइने प्रक्रियाबारे वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the process of budget formulation in Nepal. [Q.N. 6(h), Set 'A' 2069]
१५. नेपालमा सरकारी राजश्वका स्रोतहरू के के हुन् ?
What are the sources of government revenue in Nepal? [Q.N. 8(b), Set 'A' 2069]
१६. सरकारी आयका स्रोतहरू के के हुन् ?
What are the sources of government revenue? [Q.N. 6(f), Set 'B' 2069]
१७. नेपालमा सरकारी आयका स्रोतहरू के के हुन् ?
What are the sources of government revenue of Nepal ? [Q.N. 6(g), Supp. 2069]
१८. नेपालको सरकारी खर्च वर्गीकरण व्यवस्थाबारे छलफल गर्नुहोस् ।
Discuss the government expenditure classification system in Nepal. [Q.N. 6(f), 2070 'C']
१९. नेपालमा गैर कर राजश्वका प्रमुख स्रोतहरू के के हुन् ?
What are the sources of non-tax revenue of Nepal? [Q.N. 8(e), 2070 'C']
२०. नेपालमा सरकारी आयका प्रमुख स्रोतहरूको बारेमा चर्चा गर्नुहोस् ।
Discuss about the main sources of government revenue of Nepal. [Q.N. 6(h), 2070 'D']
२१. नेपालमा सरकारी आयका प्रमुख स्रोतहरू के के हुन् ?
What are the major sources of government revenue in Nepal. [Q.N. 6(h), Supp. 2070]
२२. राष्ट्रिय आयको गणना गर्दा आइपने समस्याहरूबारे वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the difficulties of measurement of national income. [Q.N. 5(c), 2071 'C']
२३. नेपालमा सरकारी खर्च वर्गीकरण कसरी गरिएको छ ? व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain how government expenditure is classified in Nepal. [Q.N. 6(f)], 2071 'C']
२४. नेपालमा सरकारी आम्दानीका प्रमुख स्रोतहरू के के हुन् ?
What are the main sources of public revenue in Nepal? [Q.N. 8(c), 2071 'C']
२५. नेपालका सरकारी आयका प्रमुख स्रोतहरूबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the direction of foreign trade of Nepal. [Q.N. 6(g), 2071 'D']

Unit 16: Development Planning

१. नवौं पञ्च वर्षीय योजनाको प्राथमिकताहरूको चर्चा गर्नुहोस् ।
Explain the priorities of the Ninth Five Year Plan. [Q.N. 18, 2056]
२. नवौं योजनाका उद्देश्यहरूको छलफल गर्नुहोस् ।
Discuss the objects of the Ninth Plan. [Q.N. 18, 2057]
३. नवौं योजनाका प्राथमिकताहरू के के हुन् ?
What are the priorities of Ninth Plan? [Q.N. 18, 2058]
४. नवौं योजनाको विशेषताहरू प्रकाश पार्नुहोस् ।
Highlight the basic features of Ninth Plan. [Q.N. 16, 2059]

५. नेपालको नवौँ योजनाका उद्देश्यहरू केके हुन् ?
What are the objectives of Ninth Plan of Nepal ? [Q.N. 13, 2060]
६. नेपालको दसौँ योजनाका उद्देश्यहरू केके हुन् ?
What are the objectives of Tenth plan of Nepal ? [Q.N. 12, 2061]
७. नेपालमा योजना तर्जुमा गर्दा अपनाइने प्रक्रियाबारे वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the process of plan formulation in Nepal. [Q.N. 18, 2062]
८. योजनाको अवधारणाबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the concept of planning. [Q.N. 6(h), 2063]
९. दसौँ योजनामा उल्लिखित प्रमुख नीतिहरू के-के हुन् ?
What are the major policies outlined in the Tenth Plan ? [Q.N. 8(b), 2063]
१०. नेपालको दसौँ योजनाका रणनीतिहरूबारे वर्णन गर्नुहोस् ।
Explain the strategies of the Tenth Plan of Nepal. [Q.N. 6(h), 2064]
११. वर्तमान योजना (तीन वर्षीय अन्तरिम योजना) का नीतिहरूको उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention the policies of current plan (Three year interim plan). [Q.N. 6(g), 2065]
१२. योजना तर्जुमा कसरी गरिन्छ ?
How is plan formulated? [Q.N. 6(h), 2066]
१३. योजना तर्जुमा गर्दा अपनाइने प्रक्रियाबारे वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the process of plan formulation. [Q.N. 6 (h), 2067]
१४. योजना तर्जुमा गर्दा अपनाइने प्रक्रियाबारे वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the process of plan formulation. [Q.N.6(h),2068]
१५. योजना निर्माणका विभिन्न चरणको व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the different steps of plan formulation. [Q.N. 6(h), Supp. 2068]
१६. योजना तर्जुमा कसरी गरिन्छ ?
How is plan formulated? [Q.N. 6(h), Set 'B' 2069]
१७. योजना तर्जुमा गर्दा अपनाइने प्रक्रियाबारे वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the process of plan formulation. [Q.N. 6(h), Supp. 2069]
१८. नेपालमा योजना तर्जुमा गर्दा अपनाइने प्रक्रियाहरूको बारे वर्णन गर्नुहोस् ।
Describe the process of plan formulation in Nepal. [Q.N. 6(h), 2070 'C']
१९. नेपालको चालु तीन वर्षीय योजना (२०६७-२०७०) को प्रमुख उद्देश्य के हो ?
What is the main objective of the current three year plan (2010-2013) of Nepal? [Q.N. 8(e), 2070 'D']
२०. नेपालको चालु तिन वर्षीय योजना (२०६७-२०७०) का उद्देश्यहरू र रणनीतिहरूको बारेमा व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain about the objectives and strategies of the current three-years plan (2010-2013) of Nepal. [Q.N. 7(Or), Supp. 2070]
२१. नेपालमा योजना तर्जुमा कसरी गरिन्छ ? बयान गर्नुहोस् ।
How is plan formulated in Nepal? Describe. [Q.N. 6(h), 2071 'C']
२२. योजना निर्माण प्रक्रियाबारे व्याख्या गर्नुहोस् ।
Explain the process of plan formulation. [Q.N. 6(h), 2071 'D']